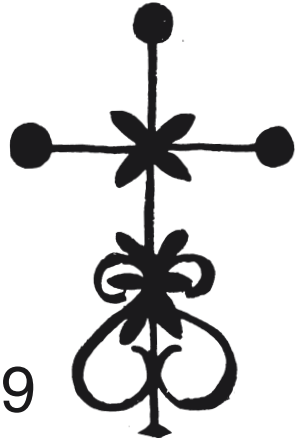

TARVAS KOTISEUTULEHTI

N:o 2, 2009

Toimittanut Kalervo Mäkinen

Julkaisijat Tarvasjoen kunta ja seurakunta

TALVISOTAA TARVASJOELLA

Talvisodan syttymisestä on kulunut 70 vuotta. Noista ajoista on tallennettu muistoja melko paljon, mutta elävä muistitieto on jo käymässä vähiin. Merkkipuoden lähestyessä yhä useampi tuon ajan muistava on kertonut siitä omia kokemuksiaan. Vaikka aikaisemmat Tarvas-lehdet ovat näitä muistoja jo eri näkökohdista kuvanneet, on niihin syytä vielä uudelleen palata.

Yhä vähemmän elää niitä, jotka sodan kokivat raskaimmin osallistussaan rintamalla taisteluihin. Tarvasjoella asuvista talvisotaan osallistuneista sotaveteraaneista on joukossamme enää viisi. He ovat Suomussalmen, Raatteen ja Kollaen taistelut kokenut Ahti Koskinen, viestikomppanian radistijoukkueen johtajana mm. Summassa taistellut Simo Korte ja Kannaksen taisteluihin osallistuneet Eevert Peltonen, Armas ja Valtteri Rouvali. Tarvasjoelta lähteneen 1/JR 14 miehistä elää ainoana Jaakko Kylänpää Espoossa. Samoin Riihimäellä elää talvisodan Suomussalmella ja Kuhmossa kokenut Kaino Säteri sekä silloisista tarvasjokelaisista talvisodan taisteluihin joutuneet Arvo Hallanheimo Hämeenlinnassa ja Viljo Leppäkoski Turussa. Rintamalle olivat talvisodan loppuvaiheessa jo saapuneet Sulo Heino ja Lauri Heitto. Sulo Heino oli mukana valmiudessa hyökkäykseen Virolahdella, kun tieto välirauhasta tuli. Lauri Heitto taas oli samassa vaiheessa reservinä siirtymässä Lappeenrannasta Viipurin suuntaan.

Kesä ennen sotaa ja kotirintama

Kaikki jotka muistavat kesän 1939 kertovat sen olleen kaunis ja lämmin. Vaikka pelko sodasta Neuvostoliiton kanssa oli koko maamme itsenäisyyden ajan ollut monien mielessä, vain harva uskoi sen syttyvän.

Selvää oli, että uhka Suomen itsenäisyydelle voi tulla vain yhdeltä taholta. Siksi aloitettiin vapaaehtoiset linnoitus-työt Kannaksella kesällä 1939. Niihin osallistui monia Tarvasjoenkin miehiä ja Lottia muonitukseen. Näistä töistä on mukana ollut Niilo Kujanpää lehdessämme aikaisemmin muistellut.

Saksa oli 1.9.1939 hyökännyt Puolaan ja jakanut sen Neuvostoliiton kanssa neljän viikon taistelujen jälkeen. Kun Neuvostoliiton vaatimukset Baltian maiden kanssa kasvoivat ja Suomikin oli saanut kutsun alueluovutusneuvotteluihin Moskovaan, päätettiin alle 40 -vuotiaat reserviläiset kutsua ylimääräisiin harjoituksiin. Tarvasjoella kutsut jaettiin 7.10. ja miesten kokoonnuttua 8.10. Kenttätuvalle he lähtivät vielä samana iltana linja-autoilla Turkuun. Suurin osa pitäjäläisistä oli saapunut seuraamaan miesten lähtöä. Vielä tuolloin ei osattu aavistaa, että lähtö oli oleva tulevaan sotaan. Tuolloin Tarvasjoelta lähteneistä 60 miehestä kaatui 20 talvisodassa. Turusta heidän matkansa kulki viikon kuluttua Muolaan pitäjän Väisäsen kylään.

Sen jälkeen kun J.K. Paasikivi ja Väinö Tanner olivat palanneet 15.11. Mosko-

vasta, järjestettiin 19.11. Tarvasjoella suuri maanpuolustusjuhla, jonka tuotto käytettiin apuna puutteessa oleville reserviläisperheille. Väkeä oli juhlaan saapunut paljon. Innostavan juhlapuheen piti maisteri Mikko Juva ja mieskuoro esitti mm. juuri sävelletyn Nobel-kirjailija F.E. Sillanpään kirjoittaman Marssilaulun. Marraskuun viimeisenä päivänä se sitten tapahtui mitä pelättiin, Talvisota alkoi.

Sodan syttyminen ja evakkoon lähtö

Sodan syttymisen ja ensimmäisen päivän Helsingin pommitukset muistavat monet silloin vielä pienet lapsetkin, niin pysäyttäviä ja dramaattisia nuo päivät olivat.

Ihmiset pommikuoppia katsomassa Mesilän pellolla 9.1.1940. Kuva Kaino Numminen.

Radio oli silloin jo useimmissa talouksissa ja uutisista kuultiin sodan syttymisestä ja pommituksista. Itse 7-vuotiaana muistan seudun 100-prosenttisen pimennyksen. Varsinaisia rullaverhoja ei aluksi ollut, vaan ikkunat peitettiin vaatteilla.

Kuin yhdessä turvaa etsien kokoonnuttiin sunnuntaina 3.12. adventtikirkkoon Hoosianna hymniä veisaamaan. Kirkko oli parvia myöden täyttynyt kansasta. Adventista piti tulla seurakunnan erityinen juhlapäivä, kun uusi odotettu Raamatun käännös ja uusi Virsikirja otettiin käyttöön. Sodan alkaminen ja sen tuomat huolet täyttivät kuitenkin kirkkokansan mielen ja rukoukset.

Lasten koulunkäynti keskeytettiin ja heitä saapui kaupungista sukulaisten luokse maalle. Samaa aikaan Karjalan kansa joutui ensimmäisen kerran evakkotielle. Tarvasjoelle myöhemmin sijoituneiden kuolemajärveläisten evakkoon lähdöstä ovat aikanaan Erkki Savolainen,

Olka Evesti ja Milja Neuvo yksityiskohdaisesti kertoneet. Talvisodan siirtolaisina pitäjäämme tulivat ensimmäisinä kuitenkin Äyräpään Pölläkkälän kylän asukkaat.

Suojeluskunnan toimesta järjestettiin vartiointi vanhemmista miehistä ja poikaosaston jäsenistä vuoronperään uhanalaisiin kohteisiin voimalaitokseen ja puhelinkeskukseen. Myös Auran aseman ja rautatiesillan valvontaan osallistuttiin. Tarvasjoelta kutsuttiin myös miehiä pommitusten jälkeen raivaus- ja sammutustöihin. Erityisesti mukana olleet muistivat tammikuun 16-20 neljän päivän pommitukset, jolloin Tarvasjoen miehet kuorma-auton avolavoilla kuljetettiin Turkuun. He saapuivat kovassa lähes 40 asteen pakkasessa autioon Turkuun,

jossa edelleen oli ilmahälytys päällä. Iltaa valaisivat vain palavat talot. Ennen kuin päästiin niiden sammutukseen, oli raivattava sortuneiden talojen tukkimia katuja. Vesiputket olivat usein jäässä ja kaupungin harvat paloautot eivät riittäneet moneenkaan taloon.

Pommitukset

Tarvasjoelle sodan aikana sattuneet pommitukset olivat kaikki pakoon hävittäjiä pyrkivien venäläisten pommikoneiden painolastin purkuja. Talvisodan aikana näitä sattui neljä kertaa. Ensimmäisen kerran pommeja putosi 30.12.1939 aivan Paimion rajalle. Vaikka Turusta tuli sodan eniten pommitettuja kaupunkia, sitä pommitettiin ensimmäisen kerran vasta 19.12.1939, silloin kolmeen otteeseen. Se oli myös päivä jolloin Tarvasjoen yli lensi usean kerran vihollisen koneita.

Talvisodan suurin pommisade tuli Tarvasjoelle puolenpäivän aikaan 9.1.1940.

Taka-ajetut koneet tulivat Paimion suunnalta yli Tuomarilan metsien, josta alkoi pommitus Tuorilan, Karhulan ja Suitsulan kyliin. Viimeinen pommi putosi kirkolle Aurasen kaivoon Osuuskassan vieressä. Kaikkiaan silloin Tarvasjoelle putosi 119 pommia, joista 45 palo- ja 74 järeää pommia.

Tuon pommituksen kulun muistaa vieläkin useat tarvasjokelaiset. Tuolloin 13-vuotias Antti Kannisto kertoi heille kaupungista sodan pommituksia pakoon tulleen muutamia lapsia. Isä oli silloin sodassa ja äiti oli tuona päivänä navetan puolella askareillaan. Lapset olivat keskenään tuvassa, kun ulosmenon esti sakea lumipyry. Yhtäkkiä kuului ohi lentävien koneiden ääni ja putoilevien pommien pauke. Kaikki juoksivat ikkunaan katsomaan ja metsän laidasta ja pelloilta näkyi monen pommin kuopista nouseva musta savu. Äiti tuli hätäillen tupaan uskoen pommien pudonneen kauemmaksi metsiin. Lapset kuitenkin ohjasivat hänet ikkunan luo katsomaan lumisateen lävitse näkyvää läheiseltä pellolta nousevaa savua. Myöhemmin tiedettiin erään suutariksi jääneen pommin pudonneen aivan Valkalan talon viereen.

Vielä lähempänä pommitusta seurasi 15-vuotias Kaino Numminen. Mesilässä oli aamupäivä puitu syksyllä latoon korjattua viljaa ja puimaväki oli tullut syömään päivällistä. Kesken aterian kuului yli kiitävien lentokoneiden ääni ja lähelle putoavien pommien pauke. Se kuului jatkuvan Tuorilan suuntaan. Kaikki juoksivat ulos ja pelto talon alapuolella oli pommikuoppia täynnä. Useat palopommit olivat vielä liekeissä ja savusivat. Niiden kuoria ja ohjaussiivekkeitä kerättiin pellolta useita ihmeteltäväksi. Yksi pommeista putosi pellolla olevaan kumpareeseen, josta on löydetty kivikautisia esineitä. Tuon vieläkin tutkimatta olevan kumpareen pommikuoppa tasoitettiin, kuten muutkin kuopat ennen kevään kylvöjä.

Seuraavat pommit putosivat metsään ja Tuorilassa pellolle. Iivari Haapanen muistaa kuinka viisi pommia putosi aivan hänen kotinsa lähelle, eräs vain 15 m talon seinästä. Ne olivat palopommeja, joista nousi korkeat tulenlieskat ja savu. Paksut lumikinokset talojenkin seinustalla ja katolla suojasivat taloa. Jäätynyt maa lensi pommien osumista ympäristöön. Sakea lumipyry edisti tulien sammumista. Uhkaavan pommituksen ainoaksi vahingoksi jäi katkennut puhelinyölväs.

Kirkolle pudotetun viimeisen pommin jälkeen hävittäjät saivat pommikoneet kiinni Horristen peltojen yllä ja kiivas ilmataistelu alkoi. Olin serkkuni Esko Korven kanssa lähtenyt hiihtämään läheiselle pellolle sakeassa lumipyryssä, kun koneet yllättäen olivat päällämme. Venäläiset ilmeisesti tulivat hyvin alas, etsien suojaa pilven sisällä lentäen. Yläpuolellamme oli valta jyrynä ja konekiväärisarjojen pauke. Syöksyimme hädissämme läheiseen metsään, jonka suurten kuusien alla luulimme olevamme turvassa Isämeidän rukousta lukien. Nopeasti taistelu siirtyi kuitenkin Karinaisten suuntaan ilman koneiden pudotuksia ja mekin uskalsimme hiihtää kotiin.

Jouluaatto 1939 Tarvasjoen komppanian 1 joukkueen korsussa. Kuva Viljo Kuukkala.

Pahin pommituspäivä oli Turussa 29.1.1940, jolloin pommituksissa kuoli 39 ja haavoittui 44 ihmistä. Hävittäjien ehties-sä apuun yhden pakenevan pommikoneen lasti oli vielä purkamatta. Se alkoi niitä pudottamaan vasta Tarvasjoella, jolloin Puntarin ja Prusilan metsiin putosi useita pommeja. Eräs pommi katkaisi Jussi Viro-lan talon luona Juvalta Juntolaan menevän voimalinjan. Osittain kalliolle pudonneet pommit kuuluivat kovina pamauksina. Tuolloin voimalaitoksella vartiossa ollut työmies Väinö Ajalin Horrisista sai pommituksen aikana sydänkohtauksen jakuoli.

Historia kertoo, että pommeja pudotettiin Suomen kotialueelle noin 100 000. Kotiseudun pommituksissa kuoli yli 800 ja haavoittui yli 1500 suomalaista. Neuvostokoneita pudotettiin 752 ja suomalaisia menetettiin 61. Kaikkiaan Suomea vastaan Neuvostoliitto marssitti 43 divisioonaa. Suomella oli vain 10 divisioonaa ja vähän sodan aikana koottua reserviä.

Suruviestit ja sankarihautajaiset

Tarvasjoen ensimmäiset kaksi sankarivainajaa kaatuivat itsenäisyyspäivänä 1939 Muolaan Väisäsessä, jossa Tarvasjoen komppania 1/JR 14 Mannerheim-linjalla kohtasi ensimmäisen kerran hyökkäävän vihollisen. Sen jälkeen suruviestejä kaatuneista tuli eri rintamanosilta Tarvasjoelle talvisodan aikana 34 sankarivainajasta. Heistä 17 siunattiin poissaolevina. Raskaimman menetyksen pitäjämme koki Summassa, jossa samana päivänä 13.2.1940 kaatui kuusi miestä.

Ensimmäisen sankarivainajan Lauri Koiviston ruumis saapui Tarvasjoelle jouluksi ja hautajaiset pidettiin uuden vuodenpäivänä 1940. Ne olivat, kuten kaikki seuraavatkin sankarihautajaiset koko pitäjän surujuhla. Kunta ja järjestöt laskivat omat seppelensä ja liput olivat kunniavartiossa. Kunnialaukausten saattamana laskettiin tämä ensimmäinen sankarivainaja uuteen erikseen erotettuun sankarihautausmaahan. Kaikkiaan

Tarvasjoella vietettiin talvisodan jälkeen kuudet sankarihautajaiset. Niistä viimeisessä 9.6.1940 pidetyissä hautajaisissa siunattiin 10 sankarivainajaa.

Jo talvisodassa Tarvasjoelle jäi 20 sotaleskeä ja 25 sotaorpoa. Kolme heistä syntyi vasta isän kuoleman jälkeen. Maaliskuun 13 päivänä solmittua välirauhaa surtiin suruliputuksella. Kaikki kokivat sen epäoikeudenmukaiseksi jo senkin takia, että Neuvostoliitolle oli luovutettava alueita paljon enemmän kuin mitä se oli pystynyt valloittamaan. Sodan aloittaneena sen olisi pitänyt ainakin maksaa suuret korvaukset anastamastaan alueesta.

Kotiseutuyhdistys Tarvaiset on koonnut kirjastoon Talvisota – näyttelyn, joka 30.11. – 13.03. on nähtävissä kirjastossa ja siirtyy kesäksi kotiseutumuseolle.

Kalervo Mäkinen

Talvisodan ensimmäisen tarvasjokelaisen sankarivainajan kuolinilmoitus Kunnallisessa viikkolehdestä.

TALVISODAN SANKARIVAINAJAT

Heti talvisodan jälkeen, jo syksyllä 1940, ilmestyi Lounais-Suomen sankarivainajain muistojulkaisu 1939-1940. Tämä suurella pieteetillä kirjoitettu vainajien kuvilla varustettu teos sisälsi täydellisen Tarvasjoen sankarivainajien luettelon 33 sodan uhrista. Keväällä 1941 ilmestynyt koko maan sankarivainajista tehty kuvateos Vapautemme hinta on jakanut vainajat sen mukaan minkä kunnan sankarihautaan heidät on haudattu. Näin Tarvasjoen vainajia on 30 ja Tarmo Heino on Ikaalisten, Tauno Viljanen Vahdon ja Aarne Mäkelä Karinaisten kuvien osastossa.

Tarvasjoen vuonna 1971 ilmestyneessä historiassa on sankarivainajien luettelo. Aulis Oja tarkkana historian kirjoittajana on luetteloottanut vain Tarvasjoen kirkonarkistoon kaatuneiksi merkityt vainajat. Näin tuolloin väliaikaisesti seurakunnasta pois olleet, mutta Tarvasjoen sankarihautaan haudatut Eino Valkala sekä Urho Peltonen, Arvo Suomi, Antti Rauhala ja Paavo Mäki ovat poissa luettelosta, joskin Pentti Satopään antamana tietona alaviitteellä mainitut. Sama toistuu jatkosodan vainajissa.

Aivan viime vuosina on internet-sivuille tallennettu Suomen sodissa 1939-1945 menehtyneiden tiedosto, joka on koottu synnyin-, asuin-, koti- tai hautauskunnan mukaan. Aineisto voi olla melko täydellinen, mutta se tuo Tarvasjoelle joko vain 81 tai peräti 106 sankarivainajaa. Siksi on toivottu uuden, myös sankarivainajat taustoittavan luettelon laatimista. Nyt, kun Talvisodan alkamisesta on kulunut 70 vuotta, on varmaan syytä Tarvasjoen Talvisodan vainajista tallentaa tämä luettelo.

Talvisodassa kaatuneet aakkosjärjestyksessä

Heino, Tarmo Valdemar. Syntynyt 18.04.1917 Maariassa. Isä Frans Heino. Naimaton. Maatyö mies.

Sotamies. Hän oli tullut sotaväestä vapauduttuaan työmieheksi Satopään Arolaan. Hänen kerrotaan tuntolevyjä jaettaessa järkyttyneenä sanoneen: ”Jos sota syttyy, minä en sieltä elävänä palaa.” Näin myös kävi. Tarvasjoen komppanian kohdatessa vihollisen ensimmäisen kerran 6.12.1039 Muolaan Väisäsellä Tarmo Heinosta tuli Tarvasjoen ensimmäinen sankarivainaja. Isänsä kotikunnan mukaan hänet haudattiin Ikaalisten sankarihautaan.

Jussila, Kalle Paavali. Syntynyt 21.01.1901 Pöytyällä. Vanhemmat Antti ja Ida Jussila. Maanviljelijä Juvalta. Sotamies. Naimisissa, vaimo Elsa o.s. Kulmala, lapset Viljo, Elvi (Lindberg), Anja (Savolainen) ja Asko. Kalle Jussila oli kutsuttu armeijan palvelukseen vasta sodan sytyttyä 9.12.1939 ja joutui erilleen muista Tarvasjoen miehistä. JR 62 joukoissa hän joutui koviin taisteluihin ensin Taipaleella ja sitten Vuosalmella. Täällä hän kaatui 11.03.1940 vain kaksi päivää ennen välirauhaa. Ruumis jäi kentälle, mutta löydettiin jatkosodan alussa, kun

alue oli vallattu takaisin. Siunattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Järvinen, Viljo Anselmi. Syntynyt 06.04.1910 Tarvasjoki, Horrinen. Vanhemmat Juho ja Fiina Järvinen. Naimaton. Maanviljelijä.

Tarvasjoen komppanian taistelulähetti. Summan kovien taistelujen jälkeen vähitellen perääntymään pakotettu JR14 kävi uuvuttavia taisteluja Näykkijärven Honkaniemen alueella. Sotapäiväkirja kertoo 20.02.1940 päivän tapahtumista täällä: ”Päivän taisteluissa oli kaatunut rohkea ja aina neuvokas taistelulähetti tarvasjokelainen Vilho Järvinen, jonka ruumis jäi rintaman taakse.” Muistojulkaisussa on hänestä erityinen lausuma: ”Vainaja oli tunnollinen ja ahkera maamies, joka uskollisena ja uupumatta työskenteli pelloillaan. Syvästi velvollisuudentuntoisena miehenä, joka asetti yhteisen edun omansa yläpuolelle, vainaja oli kaikkien pitämä.” Hänet on siunattu poissaolevana Tarvasjoen sankarihautaan.

Kaunila, Yrjö Aaron. Syntynyt 24.08.1915 Tarvasjoki, Liedonperä. Vanhemmat Juho ja Eliina Kaunila. Naimaton. Maanviljelijä.

Sotamies. Kaatui Honkaniemessä päivää Vilho Järvisen jälkeen. Sotapäiväkirja kertoo: ”Seuraavana päivänä 21.02. ennen päivän valkenemista Tarvasjoen komppania hyökkäsi radan suuntaisesti, mutta vastaan tuli niin kova tulitus, että hyökkäyksestä oli luovuttava. Tässä hyökkäyksessä sotamies Yrjö Kaunila kaatui ja hänen ruumiinsa jäi linjojen väliin.” Hänet on siunattu poissaolevana Tarvasjoen sankarihautaan.

Koivisto, Lauri Adolf. Syntynyt 19.04.1910 Kiikka. Vanhemmat August ja Vilhelmiina Koivisto. Naimisissa, vaimo Eili o.s. Engström. Lapset Tarmo, Leena ja Lauri. Tullut Kiikasta työmieheksi Kätyllään ja avioitunut Tiensuuhun. Pienviljelijä.

Sotamies. Kaatui Tarvasjoen komppanian ensimmäisenä taistelupäivänä 6.12.1939 Muolaan Väisäsellä. Haudattu ensimmäisenä Tarvasjoen sankarihautaan 01.01.1940.

Koivusalo, Viljo Johannes. Syntynyt 11.3.1917 Tarvasjoki, Tuorila. Vanhemmat Juho ja Aina Koivusalo. Naimaton. Maatyö mies.

Rakuuna. Historia kertoo: ”Lemetin mottien purkamistaisteluissa Viljo Koivusalo vielä säästy, mutta URR saatua käskyn tuhota Lavajärvelle edenneet neuvostojoukot hän kaatui 3.3.1940 päivän taisteluissa. Ilmoitus Koivusalon kaatumisesta saapui kotiväelle URR sotilaspastori Paavo Tarmom kirjeellä pitkäperjantaina, ennen kuin tieto oli saapunut seurakuntaan. Ruumis saapui vasta keväällä Paimion asemalle.”

Muistokirjoituksessa sanotaan: ”Vainaja oli innokas urheilija, erityisesti hiihtäjä. Työskenteli yhdessä isänsä kanssa maatalous- ja metsätoissa. Vainaja oli paikkakunnalla tunnettu ahkerana ja kunnollisena työntekijänä, josta työnantajat pitivät paljon. Hänellä oli 5 sarta ja 4 veljeä, jotka yhdessä ystävien ja aseveljien kanssa

kaivat muistavat sankarivainajaa.” Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Laaksonen, Urho Verner. Syntynyt 31.07.1914 Tarvasjoki Horrinen. Vanhemmat Gabriel ja Hilda Laaksonen. Naimisissa, vaimo Aune o.s. Palola. Maatyö mies.

Alikersantti, taistelulähetti. Taisteltuaan JR62 joukoissa ensin Taipaleella rykmentti siirrettiin Summan murtumisen jälkeen 15.2. Keski-Kannakselle. Sen kovissa taisteluissa Kuolemajärven Huomolan ja Kämärän välimaastossa Urho Laaksonen kaatui 16.2. Sekavassa tilanteessa ruumis jäi kentälle. Haudattu poissaolevana Tarvasjoen sankarihautaan.

Laiho, Olavi Aarne. Syntynyt 15.11.1910 Tarvasjoki Suurila. Vanhemmat Juho ja Alma Laiho. Naimisissa, vaimo Ester o.s. Peltari. Tytär Aila. Maanviljelijä.

Rakuuna, sotamies. Olavi Laiho oli yksi Tarvasjoen komppanian monista uhreista Summassa 13.2.1940. Viimeinen tieto hänestä on saman päivän illalta, jolloin hän ryhmän mukana tuli hakemaan ammustäydennystä etulinjaan. Ruumis jäi kentälle. Siunattu poissaolevana Tarvasjoen sankarihautaan.

Laine, Arvi Allan. Syntynyt 06.09.1909 Kakskerta. Tarvasjoki Juva. Vanhemmat August ja Alma Laine. Naimisissa, vaimo Alli o.s. Kangas. tytär Sirkka (Koistinen). Työ mies.

Sotamies. Tiedetään olleen viimeiseen asti 13.2. Summassa juoksuhaudassa, kun panssarivaunut vyöryivät yli rintaman. Yö oli hyvin kylmä pakkasen noustessa yli 30 asteen. On epäilty hänen eräiden toisten samoissa juoksuhaudoissa olleiden tavoin jopa menehtyneen kylmyyteen. Ruumis jäi kentälle. Muistokirjoituksessa sanotaan hänestä: ”Vainaja oli hiljainen, itseensä vetäytynyt luonne. Hänet tunnettiin raittiina, kunnollisena ja ahkerana työmiehenä.” Hänen kerrotaan syvästi aavistaneen minkä uhrin isänmaa häneltä vaatii. Hänet on siunattu poissaolevana Tarvasjoen sankarihautaan.

Lehtinen, Anton Viljam. Syntynyt 12.08.1907 Tarvasjoki Eura. Vanhemmat Svante ja Elsa Lehtinen. Naimisissa, vaimo Helmi o.s. Lehtinen. Lapsia Eeva (Kempainen) ja Eila (Laihin) Maanviljelijä, autoilija.

Sotamies. Katosi myös Summassa 13.2. tuona kohtalokkaana yönä. Kuului siihen ryhmään, joka tuli hakemaan asetäytymyksenä kasapanoksia ja polttopulloja etulinjaan hyökkäysvaunujen pysäyttämistä varten. Ryhmästä ei ketään palannut. Siunattu poissaolevana Tarvasjoen sankarihautaan.

Lehto, Paavo Kustaa Rudolf. Syntynyt 06.03.1905 Marttila. Vanhemmat Kustaa ja Maria Lehto. Naimisissa, vaimo Lempi o.s. Oksa. Työ mies. Suurila.

Sotamies. Paavo Lehto oli myös eräs niistä tarvasjokelaisista, jotka epätoivoisesti 13.2. yöllä pyrkivät pysäyttämään vihollisen Summan Lähteen tien linjalla. Kun komppania aamulla sai käskyn perääntyä,

ei hän tullut kokoontumispaikalle. Paavo Lehto siunattiin poissaolevana Tarvasjoen sankarihautaan.

Lehtonen, Reino Matti Olavi. Syntynyt 06.08.1919 Tarvasjoki Seppälä. Vanhemmat Frans ja Selma Lehtonen. Naimaton. Maanviljelijän poika. Oli Tarvasjoen Urheilijain lupaavimpia hiihtäjiä ja useiden kilpailujen voittaja.

Hän oli pyrkinyt vapaaehtoisena aliupseerikoulun kurssilta suoraan rintamalle ja komennettu pohjalaisten JR 23 riveihin. Ensin Taipaleella taisteltuaan rykmentti oli siirretty Äyräpään tärkeälle rintamalle. Sen Kattilasuon lohkon kiivaissa taisteluissa Reino Lehtonen kaatui 2.3. Ruumis saatiin omien puolelle taistelujen alta. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Lindgren, Unto Olavi. Syntynyt 30.01.1917 Paimiossa. Äiti Hilma Lindgren. Työ mies. Naimaton.

Sotamies. Unto Lindgren oli siirretty JR 14:sta 1 Prikaatiin, jossa palveli muitakin juuri asevelvollisuuden suorittaneita tarvasjokelaisia. He joutuivat koviin taisteluihin Mannerheim-linjan Mustasuon lohkolle 11.2. alkaen, jolloin rintama aaltoili edestakaisin kolmen päivän ajan. Näissä taisteluissa Unto Lindgren kaatui 12.2. ruumiin jäädessä kentälle. Siunattu poissaolevana Tarvasjoen sankarihautaan.

Lintunen, Eeli Johannes. Syntynyt 14.06.1917 Tarvasjoki Liedonperä. Vanhemmat Heikki ja Elsa Lintunen. Naimisissa, vaimo Laina o.s. Rahkala. Työ mies. Sotamies. Taisteli 1.Pr. riveissä ensin Mannerheim-linjalla Mustasuon lohkolle, josta perääntymisen jälkeen rintaman pysähtyessä Perojoen Kämärän linjalle osallistui kovaan puolustukseen. Täällä hän kaatui 26.02.1940 Pien-Perossa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Muistokirjoituksessa hänestä sanotaan: ”Vainaja omasi huumorintajuisen ja valoisan elämänasenteen. Jalolla avuliaisuudella hän saavutti omaisten ja kanssaihmistensä suosion ja arvonannon. Horjumattomassa uskossaan vainaja oli valmis uhraamaan henkensä isänmaan puolesta.”

Mäkelä, Aarne Jalmari. Syntynyt 29.10.1910 Karinaisen. Vanhemmat Kalle ja Hilja Mäkelä. Naimisissa, vaimo Lyidia. Maatyö mies.

Sotamies. Oli alusta asti Tarvasjoen komppaniassa ja yksi niistä sankarivainajista, joiden elämän päätyttyä tuona kohtalokkaana yönä 13.2.1940 Summassa. Hän oli ainoa, jonka ruumis saatiin pois etulinjasta jsp:lle. Haudattu Karinaisten sankarihautaan.

Mäki, Paavo Nikolai. Syntynyt 23.12.1896 Loimaa, Tarvasjoki Suurila. Vanhemmat Juho ja Amanda Jokela. Naimaton. Maanviljelijä.

Sotamies. Tarvasjoen vanhin sankarivainaja. Oli suorittanut asevelvollisuuden itsenäisen Suomen armeijassa ensimmäisten joukossa 1918-1919. Kutsuttiin palvelukseen vasta helmikuun lopulla 1940 ja joutui heti JR 62 koviin taisteluihin Vuosalmella.

Täällä hän katosi 8.3., toisten tietojen mukaan 10.3., käydyissä taisteluissa, eikä ruumista saatu omien puolelle. Mäki on haudattu poissaolevana Tarvasjoen sankarihautaan. Häntä on muisteltu: ”Uskossa vakaa, rauhallinen ja kaikkensa uhraava veljemme on nyt poissa.”

Mäki, Toivo Johannes. Syntynyt 03.09.1910 Pöytyä. Vanhemmat Antti ja Venla Mäki. Naimisissa, vaimo Suoma o.s. Kankare, tytär Kirsti. Autonkuljettaja, Suurila.

Sotamies. Oli ollut Tarvasjoen komppaniassa sodan alusta asti ja selvinnyt Summasta lähdön jälkeen Viipurinlahdelle. Siellä 11.3.1940 aavetykin ammus osui saunan savupiippuun, jolloin paikalla olleista miehistä kaksi kuoli heti ja kaksi haavoittui. Heistä haavoittunut Toivo Mäki kuoli 27.3. Kuusankosken sotasairaалassa. Hänet on haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Mäkilä, Ilmari Johannes. Syntynyt 03.12.1918 Tarvasjoki Eura. Vanhemmat Juho ja Edla Mäkilä. Naimaton. Maanviljelijä.

Sotamies. JR 14 vetäytyessä Summasta jatkuivat kovat viivytystaistelut Näykkijärvellä ja Honkaniemessä 21-27.2. välisenä aikana. Näissä taisteluissa todettiin Ilmari Mäkilän kadonneen 26.2. Honkaniemessä, eikä hänen ruumistaan löydetty. Hänet on siunattu poissaolevana Tarvasjoen sankarihautaan.

Muistokirjoituksessa hänestä kerrotaan: ”Jo pienestä alkaen oli vainajalla palava tiedonkaipuu ja halu päästä opintielle, mutta olosuhteiden pakosta, menetettyään jo 6-vuotiaana isänsä ja ollen pienviljelijätilan vanhin poika, hänen oli jo aikaisin otettava hennoille harteilleen taloudelliset huolet. Käyttäen edelleen kaiken vapaa-aikansa kirjojen lukemiseen vainaja kartutti tietoaan. Luonteeltaan hän oli kuuliainen totuuden rakastaja, kelpo poika.”

Nummela, Oiva Johannes. Syntynyt 25.05.1911 Tarvasjoki Satopää. Vanhemmat Otto ja Aina Nummila. Naimisissa, vaimo Taimi o.s. Lehtinen. Maanviljelijä.

Sotamies. Oli yksi näistä Summan ankaran yönä 13.02.1940 kadonneista Tarvasjoen taistelijoista. Siunattu poissaolevana Tarvasjoen sankarihautaan.

Muistokirjoitus kertoo hänestä: ”Oiva Nummela oli uskollinen työmies. Hän oli palvellut samassa paikassa toistakymmentä vuotta, kunnes 1939 hankki oman tilan, sinne sotaan jouduttuaan kuitenkin itse pääsemättä. Hän oli hoitanut maamiesseuran piirimiehen, kantakirjaston v.t. hoitajan ja VPK tehtäviä useita vuosia. Vainaja hoiti kaikki tehtävänsä suurella huolella.”

Osma, Aito Antero. Syntynyt 07.10.1910 Turussa. Äiti Aino Osma. Naimisissa, vaimo Lyyli o.s. Euren. Lapset Usko ja Reijo. Pienviljelijä.

Sotamies. Kaatui päivää ennen väli- rauhan tuloa 12.3.1940 Viipurinlahdella. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan. Muistojulkaisussa sanotaan Aito Osmasta: ”Vainaja oli erittäin reipas ja työtarmoinen pienviljelijä, joka tarmokkaasti ja hyvin hoiti tilaansa. Innolla hän myöskin osallistui maamiesten yhteistoimintaan, ollen mm. Liedonperän pienviljelijäyhdistyksen puheenjohtaja. Rehtiä, kunnon maamiestä muistavat suurella kaipauksella omaiset ja koko kotiseudun väki.”

Peltonen, Urho Henrik. Syntynyt 19.01.1912 Tarvasjoki Eura. Vanhemmat Frans ja Maria Peltonen. Naimaton. Taideluri.

Alikersantti. Toimi ensin konematriusina panssarilaiva Ilmarisella, mutta sen toimiessa vain Turussa ilmapuolustustehtävissä Urho Peltonen halusi vapaaehtoisena rintamalle. Näin hänet siirrettiin Tuppuran linnakkeelle. Sen kovissa puolustustaisteluissa hän kaatui 2.3.1940 ja hänen ruumiinsa jäi kentälle, kuten lähes 200 suomalaisen noiden päivien taisteluissa tuolla linnakkeella. Siunattu poissaolevana Tarvasjoen sankarihautaan.

Rauhala, Antti Nikolai. Syntynyt 17.12.1912 Tarvasjoki Eura. Vanhemmat August ja Bertta Rauhala. Naimisissa, vaimo Annikki o.s. Nurmi. Tytär Anna-Liisa (Hakala).

Alikersantti. Toimittuaan tilanhoitajana hetken Vihdissä hän joutui talvisotaan JR

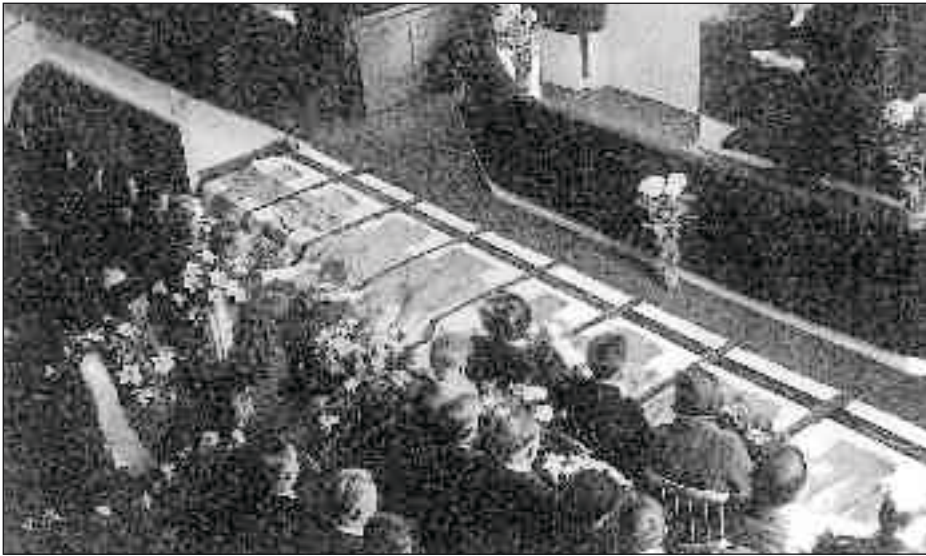
12 riveihin, joka oli koottu Uudeltamaalta. Tämän joukko-osaston vetäydyttyä Koivis- toilta puolustamaan Viipurinlahden saaria helmikuun lopulla, myös Antti Rauhala tuli rintamaan Keihäsniemessä. Täällä hän kovissa taisteluissa 5.3. haavoittui ja kuljetettiin kenttäsairaalaan, jossa hän seuraavana päivänä kuoli. Hänet on haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Saarin, Paavo Esaia. Syntynyt 06.07.1904 Tarvasjoki Tuorila. Vanhemmat Juho ja Maria Saarinen. Naimisissa, vaimo Lempi o.s. Ahonen, poika Matti. Maanviljelijä.

Korpraali. Paavo Saarinen oli kuulunut niihin JR 39 miehiin, jotka kutsuttiin palvelukseen vasta sodan alettua joulukuussa 1939. Näin hän joutui taisteluihin Laatokan pohjoispuolella kuten Eino Tamminen ja Yrjö Uusitupakin. Lemetin motin purkau- tuessa helmikuun lopulla 1940 hän haavoittui vaikeasti ja pitkään sairastettuaan kuoli 22.05.1941 sotasairaалassa. Haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Satopää, Sauli Edvald. Syntynyt 31.07.1918 Tarvasjoki Satopää. Vanhemmat Otto ja Alma Satopää. Naimaton. Maanviljelijä.

Alikersantti. Historia kertoo: ”Erityisen kovat taistelut käytiin Taipaleella Kirvesmäen tukikohdasta, jossa vihollinen oli helmikuun puolivälissä saada murtuman aikaan. JR62 riveissä taistelivat tarvasjoke-

Sankarivainajien siunaustilaisuus Tarvasjoen kirkossa 9.6.1940. Poissaolevia siunaamassa kirkkoherra Otto Perko. Kuva Sylvi Lenkkeri.

laiset alikersantit Tuure Rönne- maa, Erkki Nieminen, Sauli Satopää ja Toivo Uusitalo lähes rinnakkain, kun Kirvesmäestä käytiin 18.2. ratkaisevia taisteluja. Tässä taistelussa Sauli Satopää haavoittui vaikeasti juuri kun oli pakko vetäytyä. Toivo Uusitalo yritti tuoda asetoveriaan turvaan murhaavan tulen alta, mutta pahoin haavoittunut Sauli kuoli autettaessa. Nyt myös Toivo Uusitalo haavoittui, mutta pystyi jatkamaan taistelua jonkin aikaa. Rintamien väliin jäänyt Satopään ruumis jäi kentälle, eikä sitä löydetty, vaikka seuraavana päivänä Kirvesmäki vallattiin takaisin. Sauli Satopää on siunattu poissaolevana Tarvasjoen sankarihautaan.

Suomi, Arvo Johannes. Syntynyt 30.06.1907 Tarvasjoki Seppälä. Vanhemmat Kustaa ja Miina Suomi. Naimisissa, vaimo Kaarina o.s. Sundvall. Rakennus- työnjohtaja.

Korpraali. Historia kertoo: ”Arvo Suomi oli määrätty JR 7 esikuntaan pioneeriali- upseeriksi Viipuriin. Oli sunnuntai 3.3. ja kirpeä pakkanen, kun vihollinen aloitti taas tykistötulen, joka ulottui eri puolille kaupunkia. Osa ammuksista oli osunut myös Hiekan sillan ponttoneihin. Sillan merkitys oli hyvin tärkeä toisena yhtey- tenä yli Viipurinsalmen. Tykistön tuhoja selvittämään lähtenyt Arvo Suomi jäi tälle matkalle. Hänen ruumistaan ei löydetty eikä silminnäkijöitä hänen viimeisistä hetkistään ollut. Arvo Suomi oli osa suurta veljessarjaa, jonka seitsemästä veljeksestä kuusi oli jo Talvisodassa.” Siunattu poissa- olevana Tarvasjoen sankarihautaan.

Suvanto, Mauno Kustaa. Syntynyt 04.03.1918 Marttila. Vanhemmat Kustaa ja Maria Suvanto. Naimisissa, vaimo He- lena o.s. Satopää. Lapset Kirsti ja Taisto. Mylläri, Killalan mylly.

Sotamies. Mauno Suvanto kuului niiden 1918 syntyneiden asevelvollisiin, jotka tal-

visodan alkaessa siirrettiin Turusta Ouluun JR 64 joukkoihin. Tämä rykmentti saapui jouluna 1939 Suomussalmelle ja vaikutti ratkaisevasti venäläisten etenemisen kat- kaisemiseen ja Suomussalmen ja Raatteen tien voittoihin. Täällä Mauno Suvanto sairastui ja joutui sotasairaalaan. Päästyään sieltä hänet siirrettiin JR 65 erilleen muista tarvasjokelaisista Kuhmon rintamalle. Historian mukaan: ”Rykmentin saavuttua Kuhmon rintamalle neuvostojoukot motitettiin ja erittäin kovia taisteluja käytiin Louenlahden motista. Näissä taisteluissa Mauno Suvanto haavoittui helmikuun puolivälissä ja kuoli 20.2. Kuhmon sotasai- raалassa.” Suvanto on haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Tahila, Paavo Sakari. Syntynyt 06.09.1902 Tarvasjoki Horrinen. Vanhemmat Kustaa ja Amanda Tahila. Nai- misissa, vaimo Helmi o.s. Ojala. Lapset Liisa (Koskinen) ja Paavo. Maanviljelijä.

Korpraali. Muita myöhemmin talvi- sotaan kutsuttu Paavo Tahila oli JR 62 joukoissa taistellut Vuosalmella, mutta rintaman murruttua Summassa osa ryk- menttiä oli siirretty Kämärän harjulle, jonka Majajoen laaksossa myös Tarvasjoen komppania taisteli. Sotapäiväkirja kertoo 16.2.1940 tapahtumista, kuinka Tarvasjoen komppanian lähtiessä vetäytymään Mauno Mikkola Karinaisista sai kuolettavan osu- man ja eräät Karinaisten miehet lähtivät

Tapani sai venäläisen tarkka-ampujan ampuman luodin selkäänsä. Verenhukka oli kova ja partiolla oli pitkä matka omi- en joukkojen luo. Ennen sinne pääsyä jo Heikki menehtyi.

Heikki Tapani oli nuorin Tarvasjoen sankarivainaja talvisodassa. Muistojul- kaisussa hänestä kirjoitetaan: ” Herkkänä kaikui kutsu nuoren sankarin sydämessä. Vapaaehtoisena riensi hän mukaan sodan verileikkiin isänmaan ollessa vaarassa. Kalleimpansa, henkensä, sai hän nuorena uhrata isänmaan vapauden puolesta.” Hänet on haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Tuominen, Aimo Allan. Syntynyt 11.08.1918 Tarvasjoki Suurila. Vanhemmat August ja Selma Tuominen. Naimaton. Kirvesmies.

Sotamies. Aimo Tuominen oli myös vapaaehtoisesti rintamalle lähtenyt tammi- kuussa 1940 ja taisteli Laatokan pohjois- puolella samalla rintamanosalla kuin Heikki Tapani. Täällä myös hänen elämänsä katkesi jollakin partioretkellä ilmeisesti 11.3.1940. Hänen kuolemaansa ei kukaan nähnyt, mutta ruumis löydettiin rauhan tultua 13.3. Ruumis saapui aikanaan Kyrön asemalle, josta äiti kävi hänet tunnistamassa ja toi hevoskyydillä Tarvasjoen kirkolle. Hänet on haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Uusitupa, Yrjö Herbert. Syntynyt 17.03.1902 Tarvasjoki Liedonperä. Vanhemmat Johan ja Amanda Uusitupa. Naimaton. Työmies.

Sotamies. Lähti sotaan samaan aikaan kuin Eino Tamminen ja palveli samassa joukko-osastossa. Yhdessä he myös tais- telivat Laatokan pohjoispuolella Lemetin itäisen motin saarroituksessa. Täällä he myös kaatuivat saman viikon aikana. Yrjö Uusitupa haavoittui 23.2. Nietjärvellä ja kuoli 24.2.1940 joukkosidontapaikalla. Hä- net on haudattu Tarvasjoen sankarihautaan.

Valkala, Eino Eemil. Syntynyt 23.08.1908 Marttilassa. Tarvasjoki Kar- hula. Vanhemmat Kalle ja Emma Sulander. Naimisissa, vaimo Helvi o.s. Hulkko, tytär Aila (Mattila). Pienviljelijä.

Lentosotamies. Osallistui JR 62 koviin taisteluihin Taipaleella ja sodan viimeisten päivien ratkaisutaisteluun Vuosalmella. Tällöin hän kaatui Vuoksen rantakaistalle 12.3.1940 kovassa tykistökeskityksessä ja ruumis jäi silloin kentälle. Suomalaisen vallattua Vuosalmen takaisin kesällä 1941 Valkalan ruumis löytyi kuten Kalle Jussilan- kin ja haudattiin Tarvasjoen sankarihautaan.

Viljanen, Toivo Osvold. Syntynyt 11.1.1912 Maariassa. Tarvasjoki Eura. Vanhemmat Albert ja Emilia Viljanen. Naimisissa, vaimo Helmi o.s. Mikkola, poika. Koetoimintayhdistyksen neuvoja, maatalousteknikko.

Sotamies. Talvisodan sytyttyä Tarvas- joella neuvojana ollut Viljanen kutsuttiin kotipitäjäänsä Vahdon joukkoihin JR 13:sta. Näin hän joutui koviin taisteluihin Sum- massa ja vetäydyttyänsä Selänpäässä ja Kärstilänjärvellä. Täällä Kärstilässä hän kaatui 4.3. kovissa torjuntataisteluissa. Tar- vasjoella hyvin pidetty neuvoja haudattiin Vahdon sankarihautaan.

Vormisto, Oskar Mikael. Syntynyt 30.09.1917 Tarvasjoki Yrjönkyliä. Vanhemmat Vilho ja Alina Vormisto. Naimaton. Maanviljelijä.

Sotamies. Mikko Vormisto oli ikäluok- kaa, joka Porin prikaatissa oli suorittanut ensin pitkän asevelvollisuutta ja sen jäl- keen kutsuttu armeijaan jo syyskuun alusta 1939. Se oli myös yksikkö, jota eniten oli koulutettu ja jonka puolustusvoimaan eni- ten luotettiin. Siksi se oli pitkään rintamassa Mannerheim-linjan uhanalaisimmassa kohdassa sen ylittäessä rautatien Perk- järvellä. Ensimmäisenä tarvasjokelaisista linjan taisteluissa kaatui 28.01. Mikko Vormisto. Hänen sankarihautajaisensa 25.2. olivat toiset ja seuraavat olivatkin vasta välirauhan aikana.

Muistojulkaisussa kerrotaan Mikko Vormistosta: ”Vainaja oli luonteeltaan hiljainen ja luonnollinen sekä ahkera töis- sään. Hän ei viihtynyt nuorten huveissa, vaan käytti vapaa-aikansa itseopiskeluun. Hän täytti tinkimättä velvollisuutensa niin rauhan kuin sodankin päivinä saavuttaen siten ystävien ja aseveljien arvannon ja luottamuksen.”

YSTÄVÄT TARVASJOELLA

Ihanaa aloittaa kyseisellä otsikolla. Pitkään ja hartaasti odotettu papinpestini Tarvasjoella toteutui marraskuun alussa. Olen leikkisästi todennut tässä syksyn mittaan, että pari vuotta ”harhailin” maailmalla, mutta nyt olen jälleen saanut palata kotiin, Tarvasjoen seurakuntaan. ”Harhailin” muutamia kuukausia Auran, Marttilan ja Liedon seurakunnissa papintöitä tehden. Suurimman osan ajastani olen kuitenkin ollut kotosalla pahnna-pohjimmaista hoitaen. Voin lämmöllä suositella kaikille noin nelikymppisille, jotka pohtivat: ”Vieläkö äidiksi?”, että kyllä vaan, ehdottomasti kannattaa. On ihanaa olla pienen pojan äiti näin ”vanhana” ja lorutella lapsellein:

”Suu pieni, sua mikä naurattaa?

Mikä ilo noin sirriin silmät saa?

Näin kyselen turhaan lapseltain.

Hän nauraa vain!

Poika on lämmintä maitoa pullollaan.

Sill’ on äidin suukkonen otsallaan.”

On taas se aika vuodesta, jolloin kaikki saamme odottaa vauvaa ihan pian syntäväksi. Lapsen syntymä on arvoitus. Vaikka lapsen sukupuoli voidaan nykykeinoilla saada selville jo ennen syntymää, sukupuolen valinta ei kuulu, eikä sen tule kuulua ihmisen hallintapiiriin. Uuden ihmisen, pienen tytön tai pojan, syntyminen on käsittämätön salaisuus. Vielä suurempi ihme on, että Jumala syntyi pojaksi.

Joulusta riittää pitkään iloa meille kaikille. Lasten vanhemmat varoittavat usein: itku pitkästä ilosta. Joulun ja jouluevankeliumin sanoma on kuitenkin toinen: pitkä ilo meille kaikille pitkien itkujen keskelle. Tiedämmehän sen, että elämä on täynnä suruja ja jokaisella on omat kipeät asiansa. Mutta joulusta antaa ilon, joka kestää. Joku on sanonut joulun syvimmästä merkityksestä: ”Juoksimme toivon ja ihmeen perässä, mutta se karkasi aina. Väsyimme. Aloimme olla läsnä”. Usko ja perimmäiset kysymykset nousevat mieleen ja huulille usein silloin, kun on vaikeaa. Sairaus, kuolema, aviokriisi tai peräti ero, taloudelliset murheet, masennus, yksinäisyys... Väsyimme. Silloin saatamme päästä lähelle sitä, että ymmärrämme elämästä jotain tai jopa Jumalasta ja hänen rakkaudesta, armostaan.

Marian synnyttämisen aika on armon alkamisen aikaa, Jumalan rakkauden aikaa. Piispa Huovinen kirjoittaa, että armon ajassa on kaksi ihmeellistä ja iloista piirrettä.

Ensiksi. Kukaan ei voi etukäteen tietää, milloin armon aika alkaa. Omien lasten-

sa syntymän ihminen voi laskea, mutta Jumalan Poika syntyi tähän maailmaan silloin, kun Jumala halusi. Kristus syntyy meidän sydämiimme silloin, kun Jumala tahtoo. Armo ei ole ihmisen otettavissa eikä aikataulutettavissa. Armo on puhdas lahja.

Toiseksi. Vaikka armon aika on käsittämätön, se on iloista aikaa. Perkelettä armon aika pelottaa. Ihmiselle armon ajan odotus on ilon odottamista. Perkeleelle armon ajan alku on kaiken loppu, ihmiselle kaiken alku. Juuri tämä ero tekee Marian synnyttämisen ajasta iloisen. Paha saa palkkansa. Ihmiset pääsevät vieraantuneisuudestaan, syyllisyydestään ja kuoleman kahleista. Paholainen on pantu viralta. Ilo alkaa.

Marian synnyttämisen johdosta on miestenkin syytä ryhdistäytyä joulun viettoon, kunnioittaa Jumalan äitiä – ja muitakin naisia. Ihmeellisiä asioita on hänen – ja heidän – kauttaan tapahtunut.

Itselläni on vierähtänyt pari edellistä joulua seurakuntalaisena – ilman papin velvollisuuksia. Asiassa on puolensa ja puolensa. On ollut ihanaa olla kotona, viettää kiireetöntä joulua. On ollut antoisaa käydä joulukirkossa niin, että on saanut istahtaa kirkon penkkiin kuuntelemaan joulun sanomaa sanoin ja sävelin. Mutta. Toisaalta olen kaivannut hirmuisesti sitä, että pappina saan melkein asua joulun kirkossa. Saan elää tunnelmallisessa kirkossa todeksi joulun ilon. Saan iloita, että niin moni muu ajattelee samoin ja saapuu jouluna kirkkoon. Tulethan Sinäkin Tarvasjoen joulukirkkoon hiljentymään ja miettimään seuraavia Immi Hellenin sanoja:

Tule sydänten seimehen, Herra,

tule tupahan pieneenkin,

kuin ilmestyit lapsena kerran

Sinä seimehen Betlehemin.

Tule siunaten vanhusta, lasta,

Tule valoksi pimentohon,

oi silloin, oi silloinpa vasta

ilo joulumme oikea on.

Jatkuvaa Jumalan siunausta Sinulle toivottaen:

Outi-pappi

KIRKKO KAUNIIKSI, ARKISTOT TALTEEN

Outi, Kirsi ja Hanna. Seurakunta.

Maaliskuussa saimme seurakunnan työntekijäjoukkueeseen määräaikaisen vahvistuksen. FM Riitta Honkaranta aloitti arkistojemme kunnostuksen. Hilpeyttä aiheutti hänen sukunimensä, meillä kun oli jo Mäntyrinta, Minna-kanttorimme, ja saimme Honkarannan, vielä Petäjärinta puuttui.

Riitta aloitti utteran tutkimus- ja järjestelytyön seurakuntatalon yläkerrassa, jonne oli pappilassa sijainnut koko päätearkistoaineisto kannettu. Ensireaktio oli tyrmistynyt: arkisto- ja kirjastoaineisto oli sulassa sekamelskassa, ja koko yläkerta täyttyi kirjoista ja kotoiloista. Vuosien saatossa kertyneet pölyt puhdistettiin ja imuroitiin. Ensin järjestyivät aikajaksot: vanha arkisto vuoteen 1985 asti, seuraava jakso 1985-1999 ja vielä voimassa oleva jakso alkaen tämän vuosituhannen vaihteesta. Sen jälkeen jokaisen aikajakson materiaali järjestettiin sääntöjen mukaiseen järjestykseen. Hävitettiin vanhentuneet ja turhat asiakirjat. Antero-pappi löysi välillä autostaan mustia säkkejä, jotka hän toimitti polttolaitokselle. Vähitellen alkoi muodostua siistiä ja asianmukaisessa järjestyksessä olevaa aineistoa vietäväksi uuteen päätearkistoon. Turvallisen arkistotilan olimme lopulta löytäneet Marttilasta, vanhasta Säästöpankin holvista. Tiedot arkistossa olevista asiakirjoista Riitta kirjoitti pitkäksi luetteloksi.

Varsinaisessa järjestelytyössä löytyi monenlaista mielenkiintoista tietoa, jota emme tienneet olevan. Erään viisikymmentäluvun tilikirjan väliin oli kuivattu kasveja, sitä emme tiedä, olivatko kasvit-

kin viisikymmentäluvulta. Erään vanhan tilikirjan sivuja oli käytetty uudestaan teippaamalla sivujen taakse lehtileikkeitä. Riitta teki yksinäistä työtään seurakuntatalon yläkerrassa koko kevään ja palasi syksyllä vielä puolentoista kuukauden ajaksi. Syksyllä saimme Uudentalon vintiltä löytyneitä entisen kirkkoväärtin laatikoita, joissa oli kaikenlaisia papereita. Sieltä löytyi seurakunnan sata vuotta vanhoja tilikirjoja, jotka saatiin liittää arkistoon. Paperit olivat säilyneet yllättävän hyvin jo pitkään tyhjiällä olleessa talossa. Me työntekijät opimme Riitalta paljon arkistoinnista, opimme esimerkiksi mitkä ovat äspeetä (sp) ja mikä on amssi (ams). Kerrottakoon, että ams on arkistonmuodostussuunnitelma ja sp säilytetään pysyvästi. Lämmin kiitos Riitta Honkarannalle valtavasta järjestelyurakasta ja meidän työntekijöiden opettamisesta!

Arkiston lisäksi on myös kirkon sakasti saatettu uuteen loistoon tämän vuoden aikana. Viimeksi kuusikymmentäluvulla saneerattu sakasti sai uudet lautaseinät ja -lattiat, kauniit kaapit ja arvokkaille kirkkokesteille säilytyslaatikoston. Sakastin märkätilat uudistettiin turvallisiksi ja suntiontyötä helpottaviksi. Kirkkosalin puolella näkyvin muutos ovat käytävien matot, vanhat ja kuluneet kokolatiamatot vaihdettiin luonnonkuitumattoihin, väri muuttui okrankeltaisesta tummaan punaiseen. Puulattia maalattiin sekä salista että urkuparvelta. Seinät paikkamaalattiin ja sisäovet maalattiin kokonaan. Kirkkosali jouduttiin kesällä sulkemaan joksikin aikaa ja jumalanpalveluksia pidettiin seurakuntatalolla. Monenlaista pientä paikkausta tehtiin ja vaikka vielä korjattavaakin jäi, voimme nyt hyvillä mielin katsoa kaunista kirkkoamme tulevana vuosina. Seuraavat vuodet tulevat olemaan seurakunnallemme tiukkaa aikaa taloudellisesti, verotulot jäävät jo tänä vuonna alle arvioitujen. Kirkkovaltuusto päätti säilyttää kirkollisveroprosentin entisellään, työntekijät ja luottamushenkilöt ovat sitoutuneet miettimään, miten toimintaa vähentämättä voimme säästää kustannuksissa. Tiukasta ajasta selviämme yhteistyöllä. Runsaasti vapaaehtoisväkeä ja työhönsä tiukasti sitoutuneet työntekijät ovat rikkautemme. Tervetuloa mukaan seurakunnan toimintaan!

Kirsi Mielonen, talouspäällikkö

ENKELIPARVI KIRKOSSA

Mikkelinpäivän eli Enkelien sunnuntain jumalanpalvelusta valmisteltiin Tarvasjoella oikein suurella joukolla. Monet seurakuntalaiset antoivat lainaksi omia rakkaita enkeleitään ja me työntekijät kokosimme ne kirkkoon enkelinäyttelyksi. Enkeleitä kerääntyikin kirkkoon kokonainen parvi. Kiitos kaikille enkeleitä lainanneille!

Enkelikirkko näyttelyineen keräsi sunnuntaiaamuna kirkkoon lähes kaksisataa seurakuntalaista. Väkeä oli ”vauvasta vaariin”. Kuulimme ilosanomaa enkeleitä sekä puheen että musiikin muodossa. Mietimme yhdessä mm. mitä enkelin kosketus voi saada meissä aikaan, voiko tämän päivän enkeleillä olla lenkkiosut jalassa ja miten voisimme olla toisillemme enkeleitä. Kirkosta lähtiessämme saimme matkaevääksi eläkekerholaisten laulun:

Nyt kerron mä sulle lapseni, miten kaunis on taivahan enkeli.

On kutrinsa välkkyvän kultaiset ja siipensä hohtavan valkoiset.

Mitä vartenpa vain ovat enkeliparvet valveilla ain?

Nyt kerron mä sulle lapseni miten toimivi taivahan enkeli,

kun äiti on lapsella sairaana, niin enkeli hoitavi lapsosta.

Sitä vartenpa vain, ovat enkeliparvet valveilla ain.

Kun kerhoon sä kuljet lapseni, sua seuraapi taivahan enkeli, hän vierellä käy aina varjellen, sua lapseni pieni ja hentoinen.

Sitä vartenpa vain, ovat enkeliparvet valveilla ain.

Jos tahtoisit nähdä enkelin, mahdotonta se täällä on kuitenkin.

Vaan kerran kun silmäsi sammuvi, hän vuoteesi vierellä välkkyvi.

Sitä vartenpa vain ovat enkeliparvet valveilla ain.

Toistasataa enkeliä koristi Tarvasjoen kirkkoa Mikkelinpäivänä

HILJAISUUDEN ÄÄNI-KURSSI

Oletkos nukkunut tai levännyt Tarvasjoen kirkon lattialla? Minä ja 11 muuta ihmistä, jotka osallistuimme tähän kyseiseen kurssiin viime viikonloppuna, saimme sen kokea! Kurssia ohjasi äänipedagogi Virve Niemeläinen. Tämä lattialla maakuulustojen päällä lepääminen oli vartin virkistystauko, joka osoittautui hyvin virkistäväksi ja hauskaksi kokemukseksi. Virve opetti meille miten käytämme ääntä hiljaisesti, keskittyen, aivan kuin meditaatiossa. Tunnustelimme käsillä miten kehomme reagoi, kun lauloimme hiljaa, kaikki samalla korkeudella: aaa-aaaaa-aaaaa, eeeee, eeeeeee, uuuuu, uuuuuuu, mmmmmmmmm, mmmm, nnnnn, nnnnn, käsi rintakehällä, käsi

kaulalla, leukaperissä, poskipäissä tai pääläella. Ja totta tosiaan, kehossa tuntui värinää ja eri äännteillä eripaikoissa. Mielenkiintoista! Tätä me harjoittelimme kuulostellen ja tunnustellen. Virve meille näppäili hiljaa tasasäveliä kitarallaan. Aika kului, mieli ja sielu puhdistui kuin kylvyssä. Se oli tosiaan kuin meditaatiota. Jokainen opimme tarkkaamaan omaa äänenkäyttöämme, hiljaa ja keskittyneesti! Niinpä nyt suosittelen kaikille lukijoille, jos sinulle avautuu tilaisuus osallistua tällaiselle kurssille, mene ja ylläty. Aion itsekin, jos vielä tilaisuus tulee, ottaa hiljaisuuden ääni –kurssin ”uusiksi”, niin ihastunut siihen olin ja hyvältä se tuntui. Näin sanoo mukana ollut Sisko.

TARVASJOEN SEURAKUNTA

Joulun hartaudet ja jumalanpalvelukset

- 24.12 klo 15 Perheiden aattohartaus kirkossa
- 24.12 klo 22 Jouluyön messu kirkossa
- 25.12 klo 8 Jouluaamun sanajumalanpalvelus kirkossa
- 26.12 klo 10 Tapaninpäivän messu kirkossa

Konsertit ja muut musiikkitilaisuudet

- 10.12 klo 18 Joulukonsertti kirkossa. Kultasirkut-kuoro sekä Turun NMKY:n musiikkiopiston piano-oppilaat esiintyvät Satu Luukkosen johdolla.
- 13.12 klo 19 Kauneimmat joululaulut kirkossa. Mukana viittomakielen tulkit.
- 20.12 klo 18 ”Näin teemme sydämeemme joulun” Mikko Mäkeläisen joulukonsertti kirkossa.

Simo Rundgren lähdön tunnelmissa. Seurakunta

ENSIMMÄINEN VAUVA 2010?

Joka vuosi jo tammikuussa hätistelimme kovasti seurakuntamme toimistosihteeriä Hannaa ja utelimme: ”Joko jo?” Odotamme melkein yhtä suurella innolla kuin pienokaisen vanhemmat, tämän syntymää. Odotamme jännityksellä, kenestä tuleekaan vuoden ensimmäinen vauva Tarvasjoelle. Meillä seurakunnassa on nimittäin paljon mukavia perinteitä. Teemme myös yhteistyötä monen eri tarvasjokelaisen yhdistyksen kanssa. Iloitsemme näistä yhteisistä voimapanostuksista, sillä ilman niitä ei seurakuntamme toiminta voisi ollenkaan olla näin monipuolista. Yksi perinne on vauvakirkko. Viime Tarvas-lehdessä aiheesta olikin iso juttu. Näin vuoden taas vaihtuessa on hyvä palata aiheeseen. Jouluna hiljennymme odottamaan Jeesus-vauvaa ja

alkuvuodesta saamme jännittää uuden seurakuntalaisemme syntymää. **Maataloustuottajanaiset mukana** Ensimmäisen vauvan syntymä käynnistää vauvakirkon suunnittelun, joka toteutetaan monen vuoden perinteellä Tarvasjoen Maataloustuottajanaisten kanssa. Tämä yhteistyötaho jäi viime lehdessä mainitsematta, josta tässä yhteydessä esitämme nöyrimmän anteeksi-pyyntömme. Puuhakkaat tuottajanaiset järjestävät vauvakirkon kirkkotuttelit ja -kahvit kirkkohetken jälkeen. Lisäksi vauvaa muistetaan lahjalla. Mikähän se lahja tässä kertaa on ja kukahan sen saa? Nyt vaan kaikki jännittämään, milloin vuoden ensimmäinen vauva syntyy ja kukahan hän tällä kertaa on?

KOHTAAMINEN

Isä lapsesi on tänään rauhaton. Eteesi sellaisena käyn. Tiedän, että Sulle näyn. Katso rauhatonta lastasi.

Luotas lähtee rauhan saanut ihminen, vapaana, iloiten.

Alli Koskiranta

KUVIEN EVANKELIUMI

Tarvasjoen kirkko jouluaamuna.

Tarvasjoen 230-vuotias kirkko on koko olemassa olon ajan julistanut kuvin ja symbolein Jumalan pyhää evankeliumia ympärillä asuvalle seurakunnalleen. Me tiedämme, kuinka keskiajan kirkot olivat kuvakirkkoja, joissa seinämaalauksin kerrottiin lukutaidottomalle seurakunnalle Raamatun sanomaa. Toinen ääripää on monet nykyaikaiset kirkot, joissa pelkistetysti voi olla ainoana kuvakielenä alttarin tyhjä risti. Tarvasjoen kirkko on länsi - itäpohjainen pitkäristikirkko, joka muodollaan ja katto-risteineen haluaa julistaa kristinuskon perussanomaa uskoa yhteen Jumalaan, joka on maailmaa niin rakastanut, että antoi ainoan poikansa tänne ristinkuolemallaan pelastamaan maailman. Kirkon ympärillä olevat hautausmaat kertovat tässä uskossa poisnukkuneesta seurakunnasta odottamassa ylösnousemuksen aamua. Kirkkoon sisään tulijalle Raamatun sanomaa kertoo ensimmäiseksi jo edellisestä kirkosta siirretyt kuvat lehterien kaiteilla. Miesten lehterin sivulla on vanhan testamentin profeetat, urkulehterin kaiteella Jeesus opetuslapsineen ja naisten lehterin kuvissa vanhantestamentin uskon isiä ja voimakkaita naisia. Viimeisenä on neitsyt Maaria lähinnä saarnatuolia kertomassa uuden liiton alkamisesta. Saarnatuoliin on kuvattu evankelistat, joiden välittämästä sanasta evankeliumia saarnataan. Altari kuvaa uskonnustustamme. Ylinnä on kuvattu kolmiyhteinen Jumala; kaikkietävä ja kaikkivaltias. Hän on kaiken alku ja loppu (alfa ja omega). Hän on kaikkinäkevä (Jumalan silmä) ja Pyhän Hengen kautta maailmassa työtä tekevä (kyyhkynen).

Jeesuksen syntymästä kirkossamme kertoo vain Neitsyt Maria, mutta joulun aikaan on kirkkoon tuotu Jerusalemin vanhasta kaupungista 1983 ostettu seimiasetelma. Jeesuksen kärsimystä kuvaa vanha alttaritaulu viimeisestä ehtoollisesta ja Jeesuksen ristinkuolemasta. Siitä on kertonut jo Tarvasjoen vanhimman kirkon alttariveistos 1400-luvulta, jonka osat (Marian ja Jeesuksen päät) ovat sakastissa ja kipsijäljennös alttarin sivulla. Jeesusta Jumalan karitsana, joka pois ottaa maailman synnit, on kuvannut myös samalla seinällä oleva vanhan alttarin yläpuolella ollut valkea karitsa. Alttarin keskus, uusi alttaritaulu, kuvaa voimakkaasti pääsiäisen julistusta: kuoleman voittaneen Jeesuksen ylösnousemusta, kristillisen uskon ja toivon suurta sanomaa. Tämä taulu vuodelta 1921 on ylänäläisen taiteilija Vilho Ylisen teos. Alttarin lasimaalaukset kuvaavat Herran ehtoollista (viljantähkät ja viinirypäleet). Alttarin puolikaari on nyt elävälle seurakunnalle Jumalan läheisen läsnäolon paikka, jonka ääreen me kokoonnumme rukoilemaan ja kiittämään Jumalaa, kuulemaan hänen sanaansa ja viettämään ehtoollista. Me ajattelemme, että tämä kaari yhdistyy ympyräksi toisella puolella niihin ennen eläneisiin, jotka ovat uskoneet Jeesukseen, syntien anteeksi-antamiseen, ruumiin ylösnousemiseen ja iankaikkiseen elämään. Alttarin kastemalja muistuttaa meitä jo-kaista kasteestamme. Maapalloa kuvaava lähetyskynnellikkö taas kertoo Jeesuksen lähetyskäsystä ja siitä että Hän on koko maailman Vapahtaja. Näin rikas kuvakieli on vanhassa kirkossamme.

LAULA KANSSAMME ILLAT SYNNYTTI ENSEMBLEN

Seurakunnan musiikkityön johtokunnan järjestämiä laula kanssamme iltoja on lauleltu 6-7 vuotta. Yhteislauluiltujen ideana on ollut kutsua kaksi vierasta, jotka ovat valinneet heitä lähellä olevia lauluja. Ensimmäiset vieraat olivat kunnan- ja pankin-johtajat. Lauluvierailijoita on jo ollut viitisenkymmentä. Mukaan on mahtunut ministereistä valtakunnan julkiksia myöten.

Kutsutut ovat suhtautuneet myönteisesti asiaan, eikä kieltäytymisiä ole tullut. Laulujen valintojen suhteen emme ole tiukkaipoisia, kunhan laulut ovat yhteislauluksi sopivia. Haastavaa on ollut oppia meillekin vieraampia lauluja. Olemme myös transpinoineet laulut sopivaan korkeuteen.

Jos on laulaminen kivaa, niin on myös soittaminen. Säestysryhmä onkin näin vuosien varrella kasvanut. Tämän hetkessä kokoonpanossa soittavat: Minna Mäkinen koskettimet, Pirkko Koskinen laulu, Juho Palta hanuri, Timo Isotalo kitara ja Matti Mäkitalo Djembet rumpu.

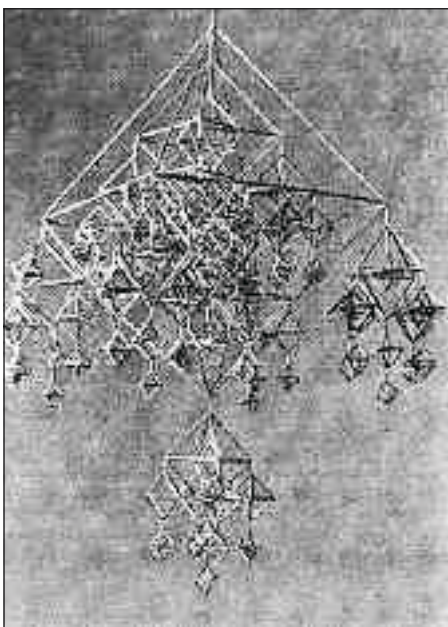
Nykyään ihmisten on vaikea sitoutua kuorotoimintaan. Laula kanssamme illat antavat kuitenkin mahdollisuuden laulaa yhdessä. Isommassa joukossa on helppo laulaa tai tulla vain kuuntelemaan.

Loppiaisena Ensemble laulattaa joulun ajan päätteeksi iloisia joululauluja.

Sitä ennen iloitkaamme joulumusiikista !

Ensemblen p:sta Timppa

Ensemble-ryhmä vas. Minna Mäkinen, Pirkko Koskinen, Juha Palta, Timo Isotalo ja edessä Matti Mäkitalo. Kuva seurakunta.

HIMMELI

Tuvan katossa himmeli hiljaa kiertyy
kantaen herkkää muotoaan.
Elämä siemenen kautta mullasta nousi,
vihersi oras,
kasvoi olki,
jyvät tähkään valmistui.

Oljet paloiksi ken leikkasi
tarkoin mittasi
ja himmeliä solmi.
Lanka heikkokin sen kesti.

Katsojalle vain ei näy
mikä kaiken koossa pitää.

Muoto, liike, pysähdys --.
Hallittu järjestys.

Alli Koskiranta

Opettajatar Miili Helve Tarvasjoki

Kannas 4.1.1940

Terveiset täältä Muolaan rintamalta ja monet kiitokset siitä hunajasta, jonka sain joulupaketissa. Se tulikin hyvään aikaan, kun meillä on yskää ja kurkkutautia. Joulun on kulunut ihmeen rauhallisesti ja ja vielä Uudenvuodenpäiväkin. Ryssä on kai kyllästynyt sotahommiin, kun vielä lumi ja pakkanehdistavat. Täällä on ollut muutamia oikein kauniita talvipäiviä, ja mieliala on korkealla, kun saamme tietoja eri rintamilla saavutetuista voitoista ja suurista sotasaaliista, niin saamme uutta sotaintoa. Toivomme, että sota pian päättyy Suomelle onnelliseen voittoon. Parhain terveisin Hannes

Kenttäpostikirje opettaja Helvelle Lauri Haatajan Talvisotakirjan mukaan.

Opettaja Emilia Helve talvisodan aikaan. Kuva Paula Ylitalo.

TALVISODAN ALKAESSA

Sodan uhka oli väreillyt ilmassa koko 1939 vuoden aikana. Aikuisten puheilta eivät 11-vuotiaankaan korvat säästyneet. Tuonikainen ei kuitenkaan osannut muodostaa muuta yhtenäistä kuvaa kuin epävarmuuden tulevasta. Taisi pientä pelkoakin olla mukana.

Koulu oli alkanut normaalisti syksyllä. Kaupungissa koulunkäynti oli lopetettu heti sodan alettua Euroopassa. Turkulaisperheitä muutti maaseudulle sodan pelossa. Lähinaapurissakin oli saman ikäisiä koululaisia, joita vähän kadehdin, kun heidän ei tarvinnut mennä kouluun. saivat nukkua aamulla kauan ja viettää päivänsä vain aikaa kulutellen. Joskus he odottivat minun koulusta tuloani ja katsoivat kirjoja ja kotitehtäviä. Erilaisia olivat vaikka olimme samalla luokalla.

- Tule illalla ulos, nyt on kuutamo. Juostaan ja pidetään hauskaa.

- Jos pääsen, vastasin.

Meillä oli kuri, jota lasten mieliteot eivät muuttaneet. Joskus sain luvan mennä toisten joukkoon kun läksyt oli tehty, puulaatikko kannettu täyteen ja kirje isoveljelle oli lähtövalmiina. Siihen toisetkin lisäsivät oman osuutensa. Veli oli armeijassa ja lähes koko kuluneen vuoden ollut linnoitustöissä Karjalassa, Kurkijoella kuten saimme myöhemmin tietää.

Kului muutama viikko. Kaupunkilaisille tuli tieto, että koulunkäynti aloitetaan uudelleen. Kaverit lähtivät ja minulla oli heitä ikävä. He olivat tuoneet vaihtelua hiljaiseen arkeen. Koululaisten mielestä kaikki oli normaalia, vai oliko?

Äiti haikaili kahvia, joka oli mennyt säännöstelyyn. Minusta jyväkörvike oli yhtä hyvää. Sokeria sai määräännoksen, jota myöhemmin pienennettiin. Sakariini, uusi ostettava, oli karmean makuista. Syk-

syiset päivät lyhenivät. Tuli marraskuun viimeinen päivä. Aamulla isä käski minun koulusta tullessani hakea korjattuja jalkineita. Iltapäivällä teimme luokassa käsitöitä, kun opettaja kantoi asunnostaan radion luokkaan. Hän avasi radion uutislähetksen ajaksi. Mainilan laukaukset oli ammuttu. Sota Neuvostoliittoa vastaan oli syttynyt. Pitkästä uutislähetyksestä ymmärsin vain osan. Oli sotilaallista kielenkäyttöä, sivistyssanoja ja meille vieraita ilmaisuja. Sulkiessaan radion opettaja itki ja vaivoin hän sai kerrottua meille, että sota on alkanut.

Muistan ajatelleeni, että jotain hirveää sodan täytyy olla kun kovana pitämämme opettajakin itki. Eläkeikää lähestyvä ikäneito oli vaativa, jopa ankara opettaja, jota pelkäsimme. Käsityötunnin loppuajan hän oli ajatuksissaan, kuin poissaoleva, eikä suutunut kenellekään, mikä oli poikkeuksellista.

Kotiin lähdettäessä minulla oli vielä se suutarilla käynti. Suuri kassallinen korjattuja jalkineita oli valmiina. Maksoin suutarin pyytämän summan ja hän kysyi tiesivätkö koululaiset, että sota on syttynyt. Sanoin opettajan kertoneen, niasin ja lähdin. Voi, miten kassi painoi ja oli niin pitkäkin, että sangat oli nostettava kyynärtaipeeseen asti. Isä oli neuvonut tulemaan porrasta pitkin joen yli. Porras, kaksi vierekkäin asetettua hirttä, oli jäähuurussa. Kaide oli vasemmalla, mutta käteni ei ulottunut siihen. Tuuli kylmästi, vesi liikkui nopeasti ja minua pelotti. Sovitin jalkani poikittain ja rinnakkain portaalle. Selkä tuulta päin vedin kassia oikealla kädellä jalkojen vieressä. Reppu painoi selässä kun sentti sentiltä pääsin eteenpäin. Seurasin saappaankärkeä, että ne olivat varmasti portaan puolella, vettä en uskaltanut katsoa. Alkoi se sotakin, ajattelin, onkohan se yhtä kauheaa kuin tämä ylitys. Tuli se rantakin viimein

Tarvasjoen sankarihautausmaa talvisodan jälkeen. Kuvassa Saara ja Antti Rönnemaa ja kirkkoherra Otto Perko. Kuva Mäkinen.

vastaan ja jännitys purkaantui itkuksi. Kannoin kassia loppumatkan sylissä ja selvisin kotiin ennen pimeää.

Koulu jatkui normaalisti. Sodasta ei puhuttu eikä radiota tuotu enää luokkaan. Itsenäisyyspäivän jälkeisenä aamuna olimme menossa kouluun. Matkan puolivälissä olevan talon emäntä tuli meille sanomaan, kuinka opettaja oli soittanut ja pyytänyt ilmoittamaan meille, että koulunpito oli kielletty, kuten muutkin kokoontumiset pommitusten pelosta. Ainakin sen päivän olimme iloisia, ettei kouluun tarvinnut mennä.

Joulupakettien tekemisessä sain olla mukana. Veljeni, kaksi setääni ja eräät kyläläiset saivat paketin. Paketeissa oli uunissa paistettua lihaa, ruisleipää ja muita kotitekoisia leivonnaisia. Kaupasta sai silloin vielä suklaata ja karamellejä. Kirjoituspaperia ja kirjepaperia lähetettiin myös. Kirje oli välttämättömyys, siihen jokainen kirjoitti omia kuulumisiaan. Lotien, ehkä juuri meidän opettajan, toimesta läheinen kauppa otti vastaan ja lähetti ilmaista kenttäpostia. Näin ei tarvinnut mennä kirkonkylän postiin asti. Veljen kirjeet tulivat joskus minunkin nimelläni.

Hän kirjoitti osoitteeseen pikkutyttö ja sekös minua harmitti. Joulun aikaan hän kirjoitti, että kranaatteja tulee päivällä ja yöllä. Moni hyvä kaveri oli jo kaatunut.. Kirjeet ovat tallella vieläkin.

Tammikuun lopulla tuli veljeni vuoro lähteä pois. 11-vuotiaskin alkoi käsittää jotain sodasta. Ainoan pojan menetys oli vanhemmilleni raskas isku. Tulevaisuuden suunnitelmat täysin kariutuivat.

Aika ja elämä ovat kulkeneet noista päivistä eteenpäin meilläkin. Koulutyöstä on 70 vuoden aikana tullut harmaapäinen mummo, ja näihin vuosiin mahtuu koko elämän kirjo.

Portaat joen yltä ovat hävinneet jo vuosia sitten ja tuntuu kuin joki olisi pienentynyt. Olemme saaneet elää rauhan aikaa jo 65 vuotta. Maastamme on tullut hyvinvointivaltio, jossa on hyvä elää eläkemummonakin. Rauhasa, yltäkylläisyyden keskellä, saamme taas viettää uutta joulua. Joulun syvin merkitys, Jeesuksen syntymä, on Jumalan suuri lahja ihmiskunnalle. Toivon meille kaikille joulun rauhaa ja aikaa hiljentymiselle.

Sylvi Lenkkeri

TARVASJOEN SOTAVETERAANIEEN NAISJAOSTO 30 VUOTTA

Tarvasjoen sotaveteraanien naisjaosto vietti 04.10.2009 Seurakuntatalolla lämpimän ja kodikkaan juhlahetken 30-vuotista toimintaansa muistaen. Juhlan olivat järjestäneet veteraaniveljet ja veteraanityön tukijat erityiseksi kiitokseksi juhlaan kutsuvieraiksi kutsutuille veteraaninaisille uhrautuvasta ja epäitsekästä palvelutyöstä veteraaniveljien ja sisarien kaikinpuolisen taloudellisen, ruumiillisen ja henkisen jaksamisen ja hyvinvoinnin hyväksi.

Juhlassa muistettiin kuinka veteraaninaiset olivat vuosikymmenten aikana järjestäneet lukuisia juhlia, myyjäisiä, retkiä, kesäpäiviä ja muita tilaisuuksia, järjestäen niille tarjoilun ja emännöyden. Pääosaa heistä oli yhdistänyt yhteiset muistot ja elämän kohtalot, sillä mukana olivat olleet itsekin veteraaneja, sotalleskiä, Lottina toimineita, veteraanien puolisoita ja leskiä, evakkotien kulke- neita, kotirintamanaisia tai muita sodan raskautta kokeneita. Yhteistä kuitenkin oli olla veteraaneille tuki ja turva.

Juhlassa piti juhlapuheen v.t. kirkko- herra **Antero Aaltonen**, **Esa Mustamäki** lauloi komeasti ja **Kirsti Mäki** sai runojen sanoman väkevästi elämään. Tervehdyksen juhlaan toi veteraanipiirin toiminnanjohtaja **Osmo Suominen**. Hän sanoi puheenvuorossaan mm seuraavaa: ”Meillä kaikilla on suuri ilo siitä, että Tarvasjoen Sotaveteraanien naisjaosto on kokoontunut yhteen juhlistamaan toimintansa taakse jäänyttä kolmea vuosikymmentä. Vaikka ikää on karttunut

ja useimmilla saattaa olla jo vaikeu- siakin liikkumisen suhteen, halu tulla yhteiseen juhlaan on saanut lähtemään ja kokoamaan voimavarat halutun matkan suorittamiseen. Tässä tilaisuudessa on jälleen kerran mahdollisuus tavata sota- ajan kanssasisaria ja veljiä, muistella menneitä ja pitää yllä voimaa antavaa ystävyyttä. Teillä sotiemme veteraanit, rintamanaiset, sotelesket on yhteisiä kokemuksia ja kokemuksia, joita ei vielä ole kaikkia käsitelty. Puhumattakaan siitä, että ne sukupolvien vaihtuessa haluttaisiin jättää unholaan.

Päinvastoin nyt on se aika, jolloin vete- raani-ikäluokan elämäkkaari, ja varsinkin sotavuosien 1939-1945 koettelemukset, on saatava tallennetuiksi aitoina ohjaa- maan tulevien sukupolvien asenne- ja arvomaailmaa. Mainittua tarkoitusta varten perinnetyö ja perinteen kerääminen on siirretty Tammenlehvän perinneliitto ry:lle. Samalla veteraaniliitot keskittyvät yhä enemmän etujen valvomiseen, koska aineellista, henkistä ja hengellistä tukea arjen selviytymisessä tarvitaan yhä enem- män iän karttuessa ja voimien heiketessä.

Usein ihmetellään, kuinka veteraa- nipolven naiset pystyivät, osasivat ja jaksoivat kantaa sota-ajan kovat koettele- mukset. Kyseeseen eivät tule ainoastaan naiset rintamalla ja sotatoimialueella, vaan myös kotirintaman raskaassa olo- suhteissa. Uurastuksen ja ponnistelujen ohella puolisoilla oli huoli aviomiesten kohtaloista rintamalla ja lasten sekä vanhusten toimeentulosta. Suruviesti

saavutti joka 17. puolison miehen kaatu- misesta. Lapsista joka 25. jäi sotaorvoksi ja rauhan tultua koteihin palasi joka 16. mies sotainvalidina. Joka 9:s oli kotinsa menettänyt evakko. Jatkuva epävarmuus ja puute kalvoivat viisi vuotta sekä miehiä että naisia. Selviytymistä pohdittaessa on yhtenä syynä nähty Suomen naisten vuosisatainen vastuu perheen, kodin ja kotiseudun hoidossa.

Miesten rooli on ollut hankkia elantoa metsästä, kalastamalla, purjehti- malla maailman merillä, pitkällä talvi- savotoilla, uitoissa ja tehtaissa. Usein vaimo vastasi kodista ja perheestä ilman miehen tukea kuukausia jopa vuosia. Lisäksi naiset osallistuivat mahdolli- suuksien mukaan miehen rinnalla kodin ulkopuolisiin töihin, joiden aikana isovan- hempien tehtävänä oli huolehtia lapsista. Kautta vuosisatojen naiset ovat tottuneet ottamaan vastuuta ja leskinä korvaamaan myös isän puutteen kasvattajina sekä toi- meentulon hankkijana. Sen ovat varsinkin sotaorvot itse saaneet henkilökohtaisesti kokea. Nykyisin naisten osallistuessa miesten rinnalla kaikkiin yhteiskunnan tehtäviin, monet velvoitteet ovat siirtyneet julkishallinnolle ja uusien ammattien sekä yhdistysten suorittamiksi.

Onkin mielenkiintoista arvioida, minkälaisilla järjestelmillä nykyaikana syvistä kriiseistä selviytyminen onnis- tuisi. Monet kriisien hallinnan käytännön asiat ovatkin yhteiskunnassamme pohti- matta ja todellisen kriisivalmiuden asiat selvittämättä. Joka tapauksessa naisten

tehtävät kansallisessa selviytymisessä ovat keskeisessä asemassa. Sotiemme 1939-1945 aikana ja raskaassa jälleen- rakennusvaiheessa naisten osuus oli keskeisen tärkeä. Puutteen ja köyhyyden keskellä he synnyttivät ja kasvattivat ennen kokemattoman suuret sodanjäl- keiset ikäluokat, joista köyhissä oloissa kasvatettiin ja koulutettiin nykyisen hy- vinvoinnin tekijät ja ylläpitäjät.

Nyt olemme murroksessa, jossa vete- raani-ikäluokka poistuu tuonpuoleiseen kiihtyvällä tahdilla ja sota-ajan sekä suurten ikäluokkien lapset siirtyvät pois työelämästä. Onkin syytä pohtia, minkä- laisilla kokemuksilla ja arvoilla nykyiseen hyvinvointiyhteiskuntaan syntyneet lapset ja nuoret rakentavat isänmaamme tulevai- suutta. Tämänkin johdosta veteraanijär- jestöt ovat vakaasti tahtoneet määrittää, tallentaa ja elävänä säilyttää sotiemme 1939-1945 perinteet, arvot ja asenteet tulevien sukupolvien tietoisuuteen. Te veteraaninaiset olette korvaamattomia elävän muistiin siirtämisessä ja eteenpäin viennissä. Työnne sotaveteraaniveljien rinnalla ja tukena on ollut paljosta kiitosta ansaitsevaa. Onnittelten ja toivon, että yhteiset polkumme edelleen jatkuvat.”

Kuin velvoittavaksi muistoksi jäi lämminhenkisestä juhlasta Veteraanien iltahuudon viimeinen säkeistö:

”Hoivatkaa, kohta poissa on veljet (ja myös sisaret)

Muistakaa, heille kallis oli maa.

Kertokaa lasten lapsille lauluin,

himmetä ei muistot koskaan saa.”

Tarvasjoen urheili- jat vietti 100-vuotis- juhlaan arvokkaasti 19.9.2009. Juhlassa piti juhlapuheen SLU:n pääsihteeri Jukka Pek- kala (oik.). TarU muisti ansioituneita jäseniään monin kunniamerkein (vas. ylhäällä). Entisiä urheilijoita ja seuran ystäviä oli runsaasti saapunut juhlaan. Vas. alhaalla mestarikäveli- jä Paavo Pohjolainen ja Heikki Mustamäki ovat katsomassa juh- lan valokuvanäyttelyä. Kuvat Kimmo Gus- tafson.

MUISTOJA EURAN KYLÄMÄELTÄ

Tarvas-lehden viime numerossa esittelin Euran kylämäen taloista Kirsti/Vanhata- lon ja Kirsti/Päivärinnan vaiheita. Yksi osa alkuperäistä Kirstiä on käsittelemättä. Kirsti/Uusitalo syntyi vuonna 1747. Se oli samalla vuosi, jolloin uusi asetus salli tilojen jakamisen jopa kahdeksaan tai vieläkin pienempiin osiin. Kirstin tila oli ensimmäinen, joka kylämäellä käytti uudistusta hyväkseen.

Uudentalon tila on kylän muihin taloi- hin verrattuna melko nuori. Talo raken- nettiin kylämäen länsirinteelle, jossa se senaikaan tyyliin muodostaa ulkora- kennuksineen kauniin umpipiikan (katso kuva). Vielä suuren kyläpalon jälkeenkin tämä tyyli säilyi, sillä ainakin päärakennus tehtiin samalle kivijalalle. Ratsutilaksi eli rustholliksi talo tuli vuonna 1798. Alkujaan tilan maat olivat hyvin pienet,

Euran Uudentalon rauhaista pihapiiri. Kuva Eino Samsten.

käsittäen lähinnä Paimionjoen puoleisen osan Niemennipun alueesta, sekä lisäksi pieniä alueita Tarvasjoen pohjoispuolelta. Tilan metsä sijaitsi lähinnä Pikku-Euran alueella (Palo ja Pentus) Liedonperän tien tuntumassa. Myöhemmin, kun Kylä- Knaapin talo alkoi hajota, siirtyi siitä paljon alueita Uudentalon omistukseen. Myöhemmin koko Paimionjoen ja Tarvas- joen välinen Niemennipun alue kuuluu Uusitalolle. Pohjoispuolella Tarvasjokea olevat maa-alueet myös lisääntyivät, mutta niistä kuitenkin muodostettiin lohkotiloja sitä haluaville perillisille. Tuli Ketola, Hakala ja Honkavaara, sekä myöhemmin Tetrin siirtolaisista.

Ensimmäinen isäntä oli Martti Laurin- poika Tyllilän Prusilasta. Seuraava isäntä oli hänen poikansa Matti Martinpoika emäntänään Liisa Yrjöntyär Marttilan

Prunkilan Prunkilta. Kolmas isäntä Juho Matinpoika haki emännän kylämäen toiselta puolelta, Nokan tyttären Liisan. Vuosi oli 1799. Lapsia heille syntyi yhdeksän, joista neljä hajaantui eri pitäjiin ja vuonna 1817 syntynyt Heikki Juho Juhonpoika jatkoi Uudentalon isännöyttä. Hän avioitui 1846 itseään kymmenen vuotta nuoremman Justiina Matintyttären kanssa. Justiina oli Juvan silloisen vuokraajan tytär.

Heikille ja Justiinalle syntyi kaksi poikaa, joista nuorempi kuoli nelivuotiaana. Vanhempi poika, Heikki Juho Heikinpoika s. 1848 jatkoi isännöyttä ja nai Kosken Iso-Sorvaston Yli-Hyhköltä Amanda Jaakontyttären. Heille syntyi 12 lasta, joista viisi kuoli nuorina.

Yksi pojista, Kaarle Heikki Heikinpoika s. 1877 avioitui 1912 marxilalaisen Anna Serafia Kaarlentytär Ylitalon kanssa. Sitä ennen oli kuitenkin tapahtunut seuraavaa. Jo vuonna 1909 maaliskuun 13. päivänä vahvistetulla kauppakirjalla Kaarle Uusitalo ja hänen morsiamensa Anna Ylitalo ostivat Uudestatalosta erotetun Ketola nimisen lohkotilan. Samaan aikaan nuorempi veli Frans Oskar s. 1878 oli ostanut koko Uudentalon tilan sekä tehnyt äitinsä Amandan kanssa aika rankan syytinkisopimuksen. Lokakuun 18. päivänä 1911 Frans myi Uudentalon syytinkeineen päivineen veljelleen Kalle (Kaarle) Uusitalolle ja tämän morsiamelle Anna Ylitalolle. Samalla Frans osti Ketolan lohkotilan vaihtaen sukunimekseen Sarparanta. Hänet me sitten jo muistammekin pitkäaikaisena kirkon urkujen polkijana, jota tehtävää jatkoi hänen vävynsä Niilo Kankare.

Kalle Uusitalon isännöisyys alkoi 1.11.1911. Hänen sisaristaan Amanda Josefina Uusitalo avioitui 1902 Halikkoon asemamies Voutilaisen kanssa. Hulda Maria avioitui 1906 Tuomarilaan Juho Oskar Tuomarilan kanssa. Anna Lydia avioitui 1908 Liedonperään August Wilhelm Nummilan kanssa ja alkoi viljellä Uudestatalosta lohkaistua Hakalan tilaa. Perhe kuitenkin muutti 1931 Auraan ja kyseisen Hakalan tilan osti Jokilan (Vaiste) silloisen isännän veli, joka käytti sukunimeä Vaajasto. Anna Lydia otti noin vuonna 1940 äitinsä, vanhaemäntä Amanda Uusitalon, asumaan luokseen Auraan, missä Amanda kuoli 95 vuoden ikäisenä vuonna 1950. Nuorin Kallen sisarista, Lempi Aleksandra s. 1895, avioitui 1920 Jalmari Rikhard Salmihaaran s. 1895 kanssa. He viljelivät Honkavaara nimistä Uudestatalosta erotettua lohkotilaa.

Kalle Uusitalon nuorin veli Juho Mikko s. 1890 avioitui 1927 Marttilan Heikolasta olevan Rauha Vilhelmiina Aaltosen kanssa. He muuttivat Paimioon.

Näin pääsemme jo tälle aikakaudelle, kun isännöyttä pitivät Kalle ja Anna Uusitalo. Lapsia syntyi heille seitsemän: Tyyne 1915, Pauli 1916, Toivo 1918, Eino 1920, Martti 1923, Erkki 1925 ja Eila 1927.

Sotien jälkeen (Toivo ja Martti olivat jatkosodassa ja Erkki nuorimpana ehti ajamaan saksalaisia Lapista) pojat alkoivat etsiä elämäkumppaneita, ja löytyihän niitä. Toivo avioitui 1947 Edith Tikan kanssa ja he muuttivat Lahteen, missä Toivo työskenteli puusepänteollisuudessa. Kun Tarvasjoella hänen tätinsä Lempi Salmihaara oli myymässä tilaansa, Toivo oli valmis ostamaan paikan palaten näin takaisin kotikonnuilleen. Lempi ja Rikhard Salmihaara ostivat vanhuudenpäivikseen Tienhaaran mökin Härkätien ja Virolantien risteyksestä.

Martti avioituu

Martti purjehti avioliiton satamaan pöytääläisen Lyyli Tammion kanssa 1951, ja samana vuonna he muuttivat Kemiöön sieltä vuokraamalleen maatilalle. Minä muistan jo tämän. Kun muuttokuorma lastattiin Uudentalon pihassa Lentosen ”patanokka” Volvon lavalle, kuljettajana toimi Reinin Reino. Minä poika pääsin

Uudentalon perhettä 1940-luvulla: vas. Martti, isä Kalle, Eila, Erkki ja Tyyne. Kuva Eino Samsten.

mukaan, oli sovittu, että olisin yhden viikon Martin hupilaisena Kemiössä. Me miehet laittaisimme asiat ja nurkat kuntoon, jotta Lyyli-emännän olisi mukava tulla valmiiseen huusholliin.

Minun osaltani siinä kuitenkin kävi toisin. Parin päivän päästä joku uusista naapureista kävi pyytämässä Marttia pärekattotalkoisiin, ja totta kai Martti meni auttamaan ja samalla luomaan tuttavuuksia naapureihin. En muista, miksi en mennyt mukaan talkoisiin, mutta muistan että lähdin ongelle läheiseen merenrantaan. Aikani siellä yksin oltuani minuun iski oudossa ympäristössä jonkinlainen pakokauhu. Ainoa asia, joka pyöri mielessä, oli se että minun on päästävä kotiin. Ensimmäiseltä ihmiseltä, jonka tapasin tiellä, kysyin linja-autojen kulkuaikoja Turkuun. Ei aikaakaan, kun istuin linjurissa kassini kanssa. Turku oli minulle niin tuttu paikka ja varsinkin linja-autoasema – olinhan jo toisella kymmenellä –, että tiesin löytäväni Kyrön linjan auton, jolla pääsen kotiin ja tuttuihin maisemiin. Voin vain kuvitella, ja vasta jälkepäin ymmärsin, mitä kauhun hetkiä olin aiheuttanut Martille, joka talkoista tultuaan juoksi rantaan katsomaan, olenko hukkunut mereen, vai mitä on tapahtunut. Viimein hän sai naapureilta kuulla, että olin kysellyt linja-auton kulkua. Soitto Uuteentaloon varmisti lopulta, että olin tallessa. Kyllä häpesin käytöstäni, ja vieläkin se tulee mieleen. En ymmärrä, miksi tein noin.

Martista ei kuitenkaan tullut maanviljelijää. Kun Helsingin seudulla alettiin rakentaa uusia Jorvaksentietä ja Tarvontietä, Martti oli siellä urakoimassa maan-

siirtokoneillaan. Martti ja Lyyli rakensivat Paimioon Vistalle omakotitalon, jossa edelleen asuvat. Heidän talonsa tunnetaan Paimiossa hyvin, sillä he ovat voittaneet useita ykköspalkintoja kauniista pihastaan. Mistä innostus puutarhanhoitoon juontaa, sitä en tiedä, mutta epäilen Lyyliä innokkaammaksi osapuoleksi.

Palaan vielä aikaan, jolloin Uudentalon pojat olivat kotona ja kylän mäellä oli vilinää. Lapsia oli melkoinen lauma, koska kylällä oli monta siirtolaisperhettä. Martti oli urheilullinen, samoin Erkki, ja he järjestivät meille lapsille aina jotain kilpailuja. Kesällä juostiin ja hypättiin, ja taisi olla myös uintikilpailuja niille, jotka varmasti osasivat uida.

Yksi talvinen kisa on jäänyt mieleen hyvin voimakkaasti. Uudentalon pihalta lähdettiin ladulle. Martti katsoi kellosta aikaa ja antoi lähtöluvan kullekin vuorollaan. Tuli sitten minun vuoroni. Latu kulki siitä Uudentalon peltoja myöten kirkolle päin kaartuen loivimmasta kohdasta alas Tarvasjoen jälle. Joen toisella puolella latu seurasi leppäpuuta kasvavaa ja siihen eläinten tekemää uraa myöten kohti ”hevosahdetta”. Tällä hankalalla osuudella se sitten tapahtui: Laaksosen Matti, joka oli lähtenyt viimeisenä, hiihti minun ohitseni ja minä tajusin olevani nyt viimeinen. Itkuahan minä aloin väentää, ja kun viimein saavuin maalin, jossa muut jo odottelivat, itku sai lisää valtaa. Martti huolestuneena minua lohduttamaan ja kysymään, olenko loukannut itseni. Siinä keksin, että juu, mää loukkasin ton mun kylkeni siihen kiveen kon oli siin larun varres siäl lepikos. Näin sain mielestäni peitettyä, miksi todellisuudessa itkin.

Sunnuntaiaamuna Uudentalon pihalla: Ulla Tuominen, Tyyne ja Eila. Kuva Eino Samsten.

Sitten koitti palkintojen jako ja parhaat saivat – mitä? En muista. Kuitenkin minä sain Martilta yhden markan. Se oli tosi hyvä palkinto, ja kun Martti vielä kuultu, että tämä tulee Einolle urheudesta, hän osasi vetää oikeasta narusta. Itkut ja harmit loppuivat siihen.

Kun koitti aika, jolloin siirtolaiset lähtivät kylältä, minä jäin vähän kuin ilman leikkikavereita. Laaksosen Pasi oli, mutta kun hän oli kolme vuotta nuorempi, niin eivät meidän leikkimme aina sopineet yhteen.

Uudentalon Toivo ja Martti jättivät kylän, Erkki jäi siskojensa Tyynen ja Eilan kanssa jatkamaan talonpitoa. Erkistä tuli minulle tosi kaveri, pääsin aina mukaan kaikkeen työn touhuun. Erkki oli myös innokas metsästäjä, ampui talvella oravia ja jäniksiä, ja keväällä alkoi piisamiä pyynti. Ansarautoja ja katiskoita oli niin Tarvasjoen kuin Paimionjoen rantavesissä melko paljon. Saaliit nyljettiin, nahat kuivattiin ja vietiin Turkuun Nummilan Jussin tukkuliikkeeseen.

Turun matkoiltaan Erkki toi ”gramafonin” levyjä, soittimen hän oli ostanut sotareissulla saksalaisilta. Minä sain soitella levyjä aivan vapaasti; kai siksi olen vieläkin hyvin innostunut vanhasta sota-ajan ja sen jälkeisestä iskelmämusiikista.

Yksi jännä asia, jossa sain auttaa, oli haulikonpanosten valmistus. Oli paljon halvempaa tehdä ne itse kuin ostaa.

Joskus olen ihmetellyt asiaa, joka koskee Tarvasjoen vaakunaa. Siitä oli aikoinaan suunnittelukilpailu, johon Erkki otti osaa. Minä olin hommassa tiiviisti mukana. Hyvin monta iltaa me pojat alikökin pöydän vieressä vietimme tehden erilaisia luonnoksia. Olen melko varma, että nykyinen vaakuna on meidän suunnittelema tai ainakin hyvin lähellä sitä, vai tietääkö joku paremman tarinan?

Tuli sekin aika, jolloin itse lähdin kylältä, sain perheen ja lapset. Myöhemmin sitten vanhin poikani oli paljon mamman ja papan luona kylän mäellä. Voitte arvata, kenen mukana Juha-poikani siellä hyöri. Tietenkin Erkin. Erkissä oli jotakin, miksi lapset viihtyivät hänen seurassaan.

Kun Uusitalo vuosia sitten jäi niin sanotusti autiotilaksi, ei oikein voi ymmärtää, kuinka nopeasti kaikki ränsistyy. Puutarhan ja pihan puut ja pensaat, kukat ja koko kasvusto on täysin villiintynyt. Lapsuudesta muistan, kuinka aina ihailin Uudentalon pihaa, sen suoria, siistejä hiekkakäyviä sekä perennapenkkejä. Puutarhan puolella oli suuri määrä marjapensaita ja omenapuita. Erityisesti on jäänyt mieleen niin sanottu Martin puu, jonka hedelmät olivat tosin hapahkoja, mutta se oli tosi kaunis tummanpunaisine omenoineen.

Rakennukset ovat myös ”saaneet siipeensä” ajan saatossa. Kun viimeksi kylämäellä käydessäni poikkesin Uudentalon pihalle, on tunnustettava, että tippa pyrki silmäkulmaan – ehkä ei ihan niin voimakkaasti kuin lapsuuden hiihtokilpailuissa.

Nyt Uudestatalossa puhaltavat aivan uudet tuulet. Suvun nuorista löytyi rohkeutta ja intoa palauttaa vanha kaunis kiinteistö kaikkine ulkorakennuksineen uuteen loistoon. Urakkaan ovat ryhtyneet Martin tyttären Riitan poika Juha sekä hänen tyttöystävänsä Jonna. Varmaankin ja toivon mukaan uusi isäntä ja emäntä onnistuvat tehtävässään. Urakka on melkoinen. Samalla toivon, että he saavat aikanaan kasvattaa omat lapsensa kylän mäellä isopappansa jalanjäljissä.

Artikkelin kirjoitti entinen kyläläinen Eino Johannes Samsten